**Valiokunnan mietintö HaVM 5/2026 vp─ VNS 6/2025 vp**

# Hallintovaliokunta

**Valtioneuvoston selonteko sisäisestä turvallisuudesta**

## JOHDANTO

### *Vireilletulo*

Valtioneuvoston selonteko sisäisestä turvallisuudesta (VNS 6/2025 vp): Asia on saapunut hallintovaliokuntaan mietinnön antamista varten. Asia on lisäksi lähetetty muihin erikoisvaliokuntiin lausunnon antamista varten. Mahdollinen lausunto on annettava viimeistään 5.11.2025.

### *Lausunnot*

Asiasta on annettu seuraavat lausunnot:
- valtiovarainvaliokunta VaVL 8/2025 vp
- lakivaliokunta LaVL 8/2025 vp
- liikenne- ja viestintävaliokunta LiVL 17/2025 vp
- puolustusvaliokunta PuVL 14/2025 vp
- sivistysvaliokunta SiVL 15/2025 vp
- talousvaliokunta TaVL 40/2025 vp

### *Asiantuntijat*

Valiokunta on kuullut:
- erityisasiantuntija Leena Seitovirta, sisäministeriö
- lainsäädäntöneuvos Tiina Ferm, sisäministeriö
- kehittämispäällikkö Tarja Mankkinen, sisäministeriö
- pelastusylijohtaja Kimmo Kohvakka, sisäministeriö
- hybridisuurlähettiläs Liisa Talonpoika, ulkoministeriö
- vanhempi osastoesiupseeri Thomas Gentz, puolustusministeriö
- vanhempi osastoesiupseeri Matti Pulli, puolustusministeriö
- budjettineuvos Lauri Taro, valtiovarainministeriö
- poliisiylijohtaja Ilkka Koskimäki, Poliisihallitus
- poliisijohtaja Janne Paavola, Poliisihallitus
- erikoistutkija Teemu Naarajärvi, suojelupoliisi
- rikoskomisario Piia Vuori-Murto, keskusrikospoliisi
- rikosylikomisario Risto Lohi, keskusrikospoliisi
- erikoistutkija Petri Danielsson, keskusrikospoliisi
- poliisipäällikkö, poliisikomentaja Jari Liukku, Helsingin poliisilaitos

Valmis
5.0

- poliisipäällikkö Samppa Holopainen, Itä-Suomen poliisilaitos
- poliisilakimies Markus Laine, Lounais-Suomen poliisilaitos
- poliisipäällikkö Ari Karvonen, Kaakkois-Suomen poliisilaitos
- hallintojohtaja Pirkka Kuusela, Poliisiammattikorkeakoulu
- apulaispäällikkö, kontra-amiraali Tom Hanén, Rajavartiolaitos
- rikostorjuntayksikön päällikkö, komentaja Juho Vanhatalo, Rajavartiolaitos
- johtaja Samy Gardemeister, Tulli
- ylijohtaja Taito Vainio, Hätäkeskuslaitos
- operaatiopäällikkö, eversti Vesa Mäntylä, Ilmavoimat
- hätäkeskuksen päällikkö Kari Pastuhov, Vaasan hätäkeskus
- pelastuskomentaja Jani Pitkänen, Helsingin kaupungin pelastuslaitos
- pelastuspäällikkö Teemu Veneskari, Kymenlaakson pelastuslaitos
- valtionsyyttäjä Mari Mattila, Syyttäjälaitos
- johtava varautumisasiantuntija Mauri Vierula, Huoltovarmuuskeskus
- yksikönpäällikkö Susanna Schugk-Laulumaa, Riihimäen vankila
- projektikoordinaattori Tatu Keitaanniemi, Suomen Kuntaliitto
- ohjelmajohtaja Hannu Rusama, Vantaan kaupunki
- verkostojohtaja Jukka Savolainen, Euroopan hybridiuhkien torjunnan osaamiskeskus
- dosentti Mikko Salasuo, Helsingin yliopisto
- kriminologian yliopistonlehtori Matti Näsi, Helsingin yliopisto, Kriminologian ja oikeuspolitiikan instituutti
- professori Kimmo Halunen, Oulun yliopisto
- Kaupallisen median yhteistyön vastaava Jukka Niva, Yleisradio Oy
- tutkimusjohtaja Mikko Hyppönen, Sensofusion Oy
- toimintavastaava Eliisa Ahlstedt, Aseman Lapset ry
- johtaja Mika Gröndahl, Suomen Pelastusalan Keskusjärjestö SPEK

Valiokunta on saanut kirjallisen lausunnon:
- valtioneuvoston kanslia
- oikeusministeriö
- liikenne- ja viestintäministeriö
- työ- ja elinkeinoministeriö
- sosiaali- ja terveysministeriö
- tasavallan presidentin kanslia
- korkein oikeus
- korkein hallinto-oikeus
- Rikosseuraamuslaitos
- Itä-Uudenmaan poliisilaitos
- Kaakkois-Suomen poliisilaitos
- Keravan hätäkeskus
- Lapin poliisilaitos
- Maahanmuuttovirasto
- Oulun poliisilaitos
- Pelastusopisto
- Raja- ja merivartiokoulu
- Svenska Finlands folkting

- Turvallisuuskomitea
- Lupa- ja valvontavirasto
- Terveyden ja hyvinvoinnin laitos (THL)
- Hyvinvointialueyhtiö Hyvil Oy
- Keski-Suomen pelastuslaitos
- Keski-Uudenmaan pelastuslaitos
- Länsi-Uudenmaan pelastuslaitos
- Pohjanmaan poliisilaitos
- Pohjois-Savon pelastuslaitos
- Päijät-Hämeen pelastuslaitos
- Ahvenanmaan maakunnan hallitus
- Laajan turvallisuuden verkosto WISE
- Maanpuolustuskoulutusyhdistys
- Suomen Palopäällystöliitto ry
- Suomen pelastusalan ammattilaiset SPAL ry
- Suomen Poliisijärjestöjen Liitto ry
- Suomen Sopimuspalokuntien Liitto ry
- Suomen Syyttäjäyhdistys ry
- Upseeriliitto ry

Valiokunta on saanut ilmoituksen, ei lausuttavaa:
- Pääesikunta

## VALIOKUNNAN PERUSTELUT

### *Selonteon lähtökohtia*

Valtioneuvosto on 11.9.2025 antanut eduskunnalle järjestyksessään kolmannen sisäisen turvallisuuden selonteon (VNS 6/2025 vp), jossa kuvataan sisäisen turvallisuuden toimintaympäristöä ja sen muutosta sekä määritellään keskeisimmät sisäisen turvallisuuden politiikan painopisteet ja tavoitteet. Selonteko sisältää toimenpiteet ja linjaukset lainsäädännön ja viranomaisten toimivaltuuksien kehittämiseksi sekä näkemyksen sisäisen turvallisuuden pitkäjänteisestä kehittämisestä. Sisäisen turvallisuuden selonteko muodostaa yhdessä aiemmin kuluvalla vaalikaudella eduskunnassa käsiteltyjen ulko- ja turvallisuuspoliittisen selonteon (HaVL 16/2024 vp — VNS 3/2024 vp) ja puolustusselonteon (HaVL 7/2025 vp — VNS 9/2024 vp) kanssa kolmen turvallisuusselonteon kokonaisuuden.

Selonteossa tarkastellaan ulko- ja turvallisuuspoliittisen selonteon toimintaympäristön analyysiä sisäisen turvallisuuden kannalta keskeisten muutosten näkökulmasta. Hallintovaliokunta toteaa, että turvallisuusympäristön muutosten nopeutta kuvaa osaltaan se, että valtioneuvosto on 16.4.2026 antanut eduskunnalle ajankohtaisselonteon ulko- ja turvallisuuspolitiikan toimintaympäristön muutoksesta (VNS 2/2026 vp), joka täydentää vuonna 2024 annettua ulko- ja turvallisuuspoliittista selontekoa. Ajankohtaisselonteossa kuvataan toimintaympäristön muutosta ja sen vaikutuksia Suomeen sekä Suomen toimintamahdollisuuksia. Hallintovaliokunta pitää

tärkeänä, että kaikkien selontekojen ja turvallisuusstrategioiden pohjana on yhteinen ajantasainen tilannekuva ja yhteinen näkemys toimintaympäristön uhkista ja kehitysnäkymistä.

Aiemmat sisäisen turvallisuuden selonteot on annettu vuosina 2016 ja 2021. Ensimmäinen sisäisen turvallisuuden selonteko (HaVM 5/2017 vp — VNS 5/2016 vp) oli tietoisesti rajattu koskemaan vain sisäministeriön hallinnonalan toimijoita, ja siinä keskityttiin erityisesti poliisin tehtäviin ja toimintaan. Toisessa selonteossa (HaVM 19/2021 vp — VNS 4/2021 vp) käsiteltiin puolestaan laajasti arjen turvallisuuden yleistä kehitystä. Käsiteltävänä olevassa selonteossa keskiössä ovat turvallisuusympäristön muutosten vaikutukset sisäiseen turvallisuuteen ja viranomaisten toimintaympäristöön. Hallintovaliokunta pitää valittua tarkastelukulmaa ja selonteon rajauksia vallitsevassa turvallisuustilanteessa perusteltuina. Kuten valiokuntakin on useissa yhteyksissä todennut, Suomen ulkoinen turvallisuusympäristö on muuttunut perustavanlaatuisesti ja pitkäkestoisesti. Venäjän hyökkäyssota Ukrainaan ja maailman geopoliittinen murrosvaihe heijastuvat voimakkaasti Suomen sisäiseen turvallisuuteen ja heikentävät sen ennustettavuutta.

Hallintovaliokunta katsoo, että turvallisuuteen liittyviä kysymyksiä on tarkasteltava laajana kokonaisuutena, jotta Suomen turvallisuuteen vaikuttavat tekijät ja ilmiöt sekä niiden väliset yhteydet voidaan mahdollisimman tehokkaasti havaita. Selvää jakoa ulkoisen ja sisäisen turvallisuuden välillä ei voida enää tehdä. Valiokunta pitää tärkeänä, että turvallisuusselonteot valmistellaan jatkossakin parlamentaarisessa yhteistyössä. Valiokunnan mielestä on kuitenkin syytä arvioida, miten sisäisen ja ulkoisen turvallisuuden yhä tiiviimpi yhteys ja niiden kiinteä keskinäinen riippuvuussuhde voidaan ottaa myös parlamentaarisessa yhteistyössä ja asioiden eduskuntakäsittelyssä kokonaisturvallisuuden näkökulmasta nykyistä paremmin huomioon. Nyt sisäisen turvallisuuden selonteon valmistelua on tukenut oma parlamentaarinen seurantaryhmä ja ulko- ja turvallisuuspoliittisen selonteon ja puolustusselonteon valmistelua on ohjannut yhteinen parlamentaarinen seurantaryhmä. Hallintovaliokunta pitää puolustusvaliokunnan (PuVL 14/2025 vp) tavoin yhtenä vaihtoehtona sitä, että sama parlamentaarinen seurantaryhmä ohjaisi jatkossa kaikkien kolmen turvallisuusselonteon valmistelua.

Hallintovaliokunta tähdentää, että sisäisen turvallisuuden viranomaiset, etenkin poliisi, Rajavartiolaitos, pelastustoimi ja Tulli, ovat ensivasteen viranomaisia useimmissa turvallisuuteen liittyvissä tilanteissa arkipäivän onnettomuuksista vakaviin turvallisuusuhkiin ja poikkeusoloihin, mukaan lukien erilaiset hybriditilanteet. Ne toimivat ensivasteviranomaisina epäselvissä uhkissa ja tapahtumissa niin kauan kuin uhkia ei voida tulkita tai tunnistaa sotilaallisiksi. Myös Ukrainasta saadut kokemukset osoittavat, että sisäisen turvallisuuden viranomaisten rooli ensivasteen toimijoina on tilanteen kriisiytyessä keskeinen. Valiokunta korostaa viranomaisten ja eri hallinnon tasojen yhteisen tilannekuvan merkitystä jatkuvasti muuttuvassa ja vaikeasti ennakoitavassa toimintaympäristössä. Yhteisen tilannekuvan muodostaminen edellyttää sujuvaa ja oikea-aikaista tiedonkulkua eri toimijoiden välillä. Kansallinen poikkihallinnollinen yhteistyö ja kansainvälinen yhteistyö ovat välttämättömiä jatkuvasti monipuolistuvien turvallisuusuhkien ennakoinnissa ja torjunnassa.

Sisäisen turvallisuuden ylläpitäminen on valtion tärkeimpiä tehtäviä. Hallintovaliokunta painottaa sisäisen turvallisuuden viranomaisten riittävien resurssien ja ajantasaisten toimivaltuuksien sekä viranomaisten välisen sujuvan tiedonkulun tärkeyttä. Valiokunta on

toistuvasti kannanotoissaan korostanut sisäisen turvallisuuden viranomaisten toimintaedellytyksistä huolehtimista ja rahoituspohjan turvaamista vaalikaudet ylittävällä, kestävällä ja pitkäjänteisellä tavalla. Valiokunta toteaa, että yhteiskunnan kokonaisturvallisuus voidaan turvata ainoastaan huolehtimalla siitä, että kaikilla turvallisuusviranomaisilla on tarvitsemansa resurssit tehtäviensä hoitamiseen. Turvallisuusympäristön muutos, tunnistetut riskit ja suorituskykyvaatimukset edellyttävät turvallisuusviranomaisten resurssien varmistamista, jotta yllättäviin muutoksiin ja kriiseihin kyetään varautumaan ennakoivasti ja määrätietoisesti. Sisäisen turvallisuuden tehtävät on kyettävä hoitamaan kaikissa oloissa.

Selonteon mukaan sisäisen turvallisuuden politiikan tärkeimpänä päämääränä on varmistaa, että Suomi on luottamuksen yhteiskunta, jossa toteutuvat turvallisuus ja oikeudenmukaisuus kaikissa oloissa. Hallintovaliokunta pitää tätä erittäin tärkeänä tavoitteena. Valiokunta katsoo, että luottamus viranomaisiin, luottamus väestöryhmien kesken sekä yhteiskuntarauhan ylläpitäminen ovat olennaisia, jotta ulkopuolisia hyökkäyksiä ja vaikuttamisen eri muotoja voidaan torjua tehokkaasti. Valiokunta pitää yhteiskunnan turvallisuuden kannalta keskeisenä tekijänä sitä, että luottamus turvallisuusviranomaisiin sekä laajemmin julkisiin instituutioihin on väestössä yleisesti korkea. Valiokunta pitää tärkeänä, että luottamus pysyy jatkossakin korkealla tasolla. Valiokunta kiinnittää huomiota siihen, että yhteiskunnallisen polarisaation kasvu ja eriarvoisuuden lisääntyminen voivat murentaa luottamusyhteiskuntaa, mikä vaikeuttaa merkittävästi myös turvallisuusviranomaisten työtä. Valiokunta pitääkin tärkeänä, että polarisaatio- ja eriarvoistumiskehitystä kyetään eri toimenpitein torjumaan.

### *Sisäisen turvallisuuden tilannekuva*

#### *Yleisiä havaintoja*

Hallintovaliokunta yhtyy siihen valiokunnan asiantuntijakuulemisessa laajasti esitettyyn näkemykseen, että selonteon kuvaus sisäisen turvallisuuden keskeisimmistä uhkista ja haasteista on varsin kattava ja realistinen. Sisäisen turvallisuuden painopisteiksi on perustellusti nostettu vakavan nuoriso- ja jengirikollisuuden sekä järjestäytyneen rikollisuuden torjunta, väkivaltaisten ääriliikkeiden ja terrorismin uhkan hallinta, laittoman maahantulon ja hybridivaikuttamisen torjunta, yhteiskunnan suojaaminen vihamieliseltä informaatiovaikuttamiselta, valtiollisen vakoilun torjunta, kriittisen infrastruktuurin suojaaminen sekä siviiliväestön suojaaminen laajoissa häiriötilanteissa ja poikkeusoloissa. Myös hallintovaliokunta rajaa tässä mietinnössä tarkastelun soveltuvin osin näihin painopisteisiin. Valiokunta kuitenkin toteaa, että pelastustoimen roolia sisäisen turvallisuuden toimijana käsitellään selonteossa varsin vähän ottaen huomioon selonteossakin kuvatut turvallisuusympäristön muutokset. Valiokunta käsittelee pelastustoimen haasteita selontekoa laajemmin ja korostaa pelastustoimen keskeistä merkitystä sisäisen turvallisuuden kokonaisuudessa.

Sisäisellä turvallisuudella tarkoitetaan selonteossa niitä yhteiskunnan ominaisuuksia, joiden johdosta ihmiset voivat nauttia oikeusjärjestelmän takaamista oikeuksista ja vapauksista ilman rikollisuudesta, häiriöistä, onnettomuuksista ja niihin rinnastettavista kansallista ja kansainvälisistä ilmiöistä johtuvaa pelkoa tai turvattomuutta. Sisäisestä turvallisuudesta vastaavien viranomaisten tehtävät ja osaaminen ovat keskeisessä roolissa perus- ja ihmisoikeuksien täysimääräisen toteutumisen varmistamisessa suomalaisessa yhteiskunnassa.

Suomen sisäisen turvallisuuden tilanne on yleisesti ottaen vakaa. Suomi on oikeusvaltio, jota turvaavat vahva demokratia, riippumaton oikeuslaitos ja korkea yhteiskunnallinen luottamus. Valiokunta toteaa, että sisäinen turvallisuus muodostuu monista yhteiskunnan osa-alueista. Esimerkiksi verrattain vahva sosiaalinen yhteenkuuluvuus, korkea ja laadukas koulutus, vähäinen korruptio ja korkea koetun hyvinvoinnin ja terveyden taso vaikuttavat siihen, että Suomi on yksi maailman turvallisimmista maista, jossa arki on hyvin turvallista. Myös taloudellinen hyvinvointi vaikuttaa sisäiseen turvallisuuteen. Hallintovaliokunta viittaa tässä yhteydessä edellisestä sisäisen turvallisuuden selonteosta antamaansa mietintöön (HaVM 19/ 2021 vp), jossa on käsitelty laajasti muun ohella yhteiskunnasta syrjäytymistä sisäisen turvallisuuden haasteena ja todettu syrjäytymisen vaikuttavan välillisesti ja suoraan sisäiseen turvallisuuteen. Sisäisen turvallisuuden ja kansallisen kriisinkestävyyden edellytyksistä on huolehdittava myös ennaltaehkäisemällä tehokkaasti syrjäytymistä ja eriarvoisuuden kasvua sekä varmistamalla palveluiden yhdenvertainen saatavuus.

Sisäiseen turvallisuuteen vaikuttaviin ilmiöihin ja ulkoisiin uhkiin tulee puuttua mahdollisimman ajoissa. Keskeisin Suomen turvallisuusympäristössä edellisen sisäisen turvallisuuden selonteon antamisen jälkeen tapahtunut muutos on Venäjän hyökkäyssota Ukrainaan, jolla on merkittäviä vaikutuksia myös sisäiseen turvallisuuteen. Lisäksi esimerkiksi Lähi-idän kiristyneellä tilanteella voi olla välillisiä vaikutuksia Suomen sisäiseen turvallisuuteen. Yhteiskunnan kriisinsietokyky (resilienssi), kansallinen puolustuskyky ja sisäisen turvallisuuden ylläpitäminen korostuvat muuttuneessa turvallisuustilanteessa. Valiokunta pitää tärkeänä, että viranomaisilla on riittävä kyky havaita erilaisia hybridiuhkia ja vastata niihin. Tässäkin korostuvat yhteisen tilannekuvan ja sujuvan tiedonvaihdon merkitys.

Hallintovaliokunta on saanut selonteon käsittelyn yhteydessä selvitystä maalis—huhtikuussa 2026 Suomessa tehdyistä sotilasdroonihavainnoista. Valiokunta toteaa, että droonit eli miehittämättömät ilma-alukset ovat yksi esimerkki alati muuttuvista turvallisuusuhkista, joihin on kyettävä varautumaan. Nykyinen teknologia mahdollistaa paitsi ilmassa myös maalla tai merellä kulkevien droonien käytön ja kehittämisen erilaisiin tarkoituksiin. Viranomaisilla tulee olla lakisääteisiin tehtäviinsä nähden riittävä kyky havaita ja tunnistaa mahdollisesti vaaraa aiheuttavat droonit sekä tarvittaessa vaikuttaa niiden kulkuun ja torjua ne tehokkaasti. Kaikkien toimivaltaisten viranomaisten droonien torjuntakykyyn liittyy kehittämistarpeita, joita valiokunta käsittelee jäljempänä.

Suomalaisen yhteiskunnan kriisinsietokyky perustuu kokonaisturvallisuuden toimintamallin mukaisesti kykyyn ylläpitää yhteiskunnan elintärkeät toiminnot kaikissa olosuhteissa. Tämän toteutumiseksi on huolehdittava muun ohella myös siitä, että kuntien ja hyvinvointialueiden varautumisen ja resilienssin kehittämiseen on riittävät edellytykset.

*Arjen turvallisuus*

Arjen turvallisuuspalvelujen laadukas tuottaminen lisää väestön luottamusta ja turvallisuuden kokemusta sekä luo perustan vakavimpiin häiriötilanteisiin vastaamiselle. Valiokunta korostaa, että ihmisten tulee jatkossakin saada hätätilanteissa apua ja asiansa hoidettua viranomaisessa ilman tarpeetonta viivytystä. Varmistamalla ihmisten avunsaanti hätätilanteessa ylläpidetään luottamusta viranomaisiin ja tätä kautta yhteiskuntarauhaa. Myös esimerkiksi poliisin näkyvä

valvonta yleisillä paikoilla lisää turvallisuuden tunnetta. Lisäksi päivittäisrikostutkinnan toimivuus ja poliisin kyky selvittää tehokkaasti rikoksia vaikuttavat merkittävästi siihen, miten luotettavaksi kansalaiset kokevat poliisin toiminnan.

Valiokunnan saaman selvityksen mukaan hätäkeskukset vastaanottivat vuonna 2025 yhteensä noin 2,6 miljoonaa hätäilmoitusta, joista hieman yli puolet välitettiin tehtäviä hoitaville pelastus-, poliisi- tai sosiaali- ja terveystoimen viranomaisille. Hätäilmoitusten määrä pieneni aiempiin vuosiin verrattuna. Myös hätäkeskukseen kuulumattomien puheluiden määrä väheni. Tähän on normaalin vuosivaihtelun lisäksi arvioitu vaikuttaneen muun ohella terveystoimen neuvontanumeron käytön vakiintuminen. Hätäpuheluihin vastattiin keskimäärin kuudessa sekunnissa.

Noin puolet hätäilmoituksen perusteella välitetyistä tehtävistä välitettiin vuonna 2025 ensihoidolle ja 37 prosenttia poliisille. Hallintovaliokunta kiinnittää huomiota siihen, että sosiaali- ja kriisipäivystykselle välitettyjen tehtävien määrä on lisääntynyt. Viime vuonna sosiaalitoimelle välitettiin enemmän tehtäviä kuin pelastustoimelle. Sosiaali- ja terveystoimen palvelujen saatavuuden haasteet näkyvät näin ollen myös hätäkeskuksissa ja sitä kautta sisäisen turvallisuuden viranomaisten tehtävissä. Valiokunta toteaa, että hätäkeskusjärjestelmän tietojen avulla voidaan havaita varhaisia signaaleja sisäisen turvallisuuden ilmiöistä. Jatkossa on syytä arvioida, voidaanko tätä tilannekuvaa käyttää nykyistä systemaattisemmin päätöksenteon tukena. Valiokunta tuo tässä yhteydessä esiin myös sen, että hätäilmoitustietojärjestelmä voi olla myös hybridivaikuttamisen kohteena. Vihamielinen taho saattaa pyrkiä ruuhkauttamaan hätänumeron, jolloin todellisetkin hätäilmoituksen ruuhkautuvat.

Rikokset, häiriöt ja onnettomuudet kasautuvat Suomessa erityisesti kaupunkien keskusta-alueille, liikenteen solmukohtiin sekä sosioekonomisesti heikoimmassa asemassa oleviin lähiöihin. Selonteossa tuodaan perustellusti esiin kaupunkien sisäinen segregaatio eli epätasaisesta toimeentulon, asumisen hinnan ja hyvinvoinnin jakautumisesta johtuva asuinalueiden eriytyminen, joka on voimistunut myös Suomen suurimmissa kaupungeissa. Segregaatio on ollut yksi keskeinen tekijä Ruotsin kaupunkien turvallisuusongelmien taustalla. Polarisaatio ja segregaatiokehitys ruokkivat yhteiskunnallista levottomuutta, joka voi vahvistaa muun muassa jengiytymistä, väkivaltaisten ääriliikkeiden houkuttelevuutta ja terrorismin uhkaa. Segregaatiokehityksestä aiheutuvat turvallisuusongelmat vaikuttavat myös laajemmin tällaisten alueiden ulkopuolella. Valiokunta pitää niiden ennalta estämistä ja niihin puuttumista koko yhteiskunnan kannalta tärkeänä. Valiokunnan asiantuntijakuulemisessa on tuotu esiin keinoja, joiden avulla segregaatiokehitykseen voidaan vaikuttaa.

Kuntien, kaupunkien ja järjestöjen työllä parannetaan ihmisten turvallisuutta yhteistyössä viranomaisten kanssa. Esimerkiksi alueellisella ja kuntien paikallisella turvallisuussuunnittelulla ennaltaehkäistään ja torjutaan onnettomuuksia, tapaturmia, rikoksia ja häiriöitä, mikä osaltaan vähentää korjaavien viranomaispalvelujen tarvetta. Saadun selvityksen mukaan kunnat tarvitsevat nykytilanteessa merkittävää tukea alueellisessa turvallisuussuunnittelussa. Erityisesti pienet kunnat hyötyisivät alueellisesta yhteistyöstä, mikä puoltaa hyvinvointialueiden merkittävää roolia turvallisuussuunnittelussa. Paikallisella kansalaistoiminnalla rakennetaan luottamusta, aktivoidaan ihmisiä yhteiskunnalliseen toimintaan ja ehkäistään syrjäytymistä.

Valiokunta toteaa, että kunnat ovat paikallistasolla merkittäviä sisäisen turvallisuuden toimijoita. Kunnilla on keskeinen rooli asukkaidensa kriisinkestävyyden tukemisessa ja ylläpitämisessä. Parhaimmillaan kuntien peruspalvelujen toteuttamisen edellytysten vahvistamisella voidaan ehkäistä esimerkiksi nuorten hyvinvointia haastavia kielteisiä kehityssuuntia varhaisessa vaiheessa. Valiokunta pitää tärkeänä, että hyvinvointiin liittyviä kysymyksiä tarkastellaan myös sisäisen turvallisuuden näkökulmasta ja että kuntien riittävä valtionrahoitus pyritään turvaamaan.

*Lapset ja nuoret*

Hallintovaliokunta korostaa lasten ja nuorten turvallisuudesta huolehtimista, koska sillä on kauaskantoisia vaikutuksia yksilön tulevaisuuteen esimerkiksi mielenterveyden ja syrjäytymiskehityksen kannalta. Selonteossa käsitellään lapsia ja nuoria lähinnä nuoriso- ja jengirikollisuuden ehkäisyyn liittyvien kirjausten yhteydessä.

Selvää on, että suurin osa Suomessa asuvista nuorista ei tee rikoksia. Nuorten rikoskäyttäytyminen on viimeisten vuosikymmenten aikana vähentynyt huomattavasti sekä kyselytutkimusten että tilastojen perusteella. Valiokunta toteaa sivistysvaliokunnan (SiVL 15/ 2025 vp) tavoin olevan tärkeää, ettei nuoria tuoda esille vain rikollisuuden, jengiytymisen ja viranomaisten kontrollin kohteina vaan myös yhteisöjen jäseninä ja turvallisuuden rakentajina. Nuorten osallisuus, kuulumisen kokemus ja luottamus yhteiskuntaan ovat keskeisiä sisäisen turvallisuuden ja kriisinsietokyvyn elementtejä.

Sivistysvaliokunnan lausunnossa kiinnitetään huomiota koulukiusaamiseen ja sen ehkäisemiseen liittyviin näkökohtiin. Koulukiusaamisen ehkäisemisessä ja kiusaamistilanteisiin puuttumisessa merkityksellistä on, että opettajat ja koulun henkilökunta puuttuvat tilanteisiin viipymättä ja oppilaita oikeudenmukaisesti kohdellen. Hallintovaliokunta korostaa moniammatillisen yhteistyön tärkeyttä koulujen turvallisuuden lisäämisessä. Esimerkiksi Ankkuri-toiminnan jatkumisesta ja kehittämisestä on huolehdittava.

Hallintovaliokunta pitää selonteon tavoitteiden toteutumisen näkökulmasta tärkeänä, että poliisi on saanut lisää resursseja koulun ja poliisin yhteistyön valtakunnalliseen kehittämiseen. Koulupoliisitoimintaan osoitetulla määrärahalla on palkattu 25 koulupoliisia eri puolille Suomea. Koulun ja poliisin toimiva yhteistyö on tärkeää muun ohella koulukiusaamisen ehkäisemisessä ja siihen puuttumisessa. Valiokunta tähdentää, että kiusaaminen voi myös täyttää rikoksen tunnusmerkistön. Valiokunta katsoo, että kiusaamiseen tulee koulussa puuttua hyviksi käytännöiksi osoittautuvien toimintamallien lisäksi myös konkreettisin toimenpitein. Valiokunta toteaa, että poliisin tulisi näkyä kouluissa aiempaa enemmän koulupoliisitoimintaan kohdennettujen lisäresurssien myötä. Muun muassa näitä seikkoja myös nuoret painottivat Nuorten parlamentin yhteydessä järjestetyssä valiokuntaosuudessa 20.3.2026. Valiokunta korostaa, että kiusaamiseen, väkivaltaan ja muihin häiriöihin on puututtava tehokkaasti paitsi kouluissa myös verkossa ja muissa ympäristöissä, joissa lapset ja nuoret toimivat.

*Tilanne Suomen rajoilla ja merialueilla*

Suomen itäraja on paitsi EU:n ulkoraja, myös Naton pisin maaraja Venäjän kanssa (1 343,6 km). Vaikeassa Euroopan turvallisuustilanteessa rajaturvallisuuden merkitys sekä itärajalla että

sisärajoilla on korostunut. Selonteossa kuvattu turvallisuustilanne vaikuttaa viranomaistoimintaan kohdistuviin vaatimuksiin valtakunnan rajoilla, merialueella ja rajat ylittävässä henkilöliikenteessä. Valiokunta toteaa saamansa selvityksen perusteella, että pitkäkestoinen rajaturvallisuuden häiriötilanne itärajalla jatkuu ja välineellistetyn laittoman maahantulon uhka on edelleen olemassa. Laajamittainen laittoman maahantulon ilmiö ei kuitenkaan ole levinnyt maastoon, itärajan esteaitahanke etenee suunnitellussa aikataulussa, ja valtiosopimusten mukaista yhteydenpitoa Venäjän rajavartiopalveluun on kyetty jatkamaan.

Eduskunta on kesällä 2024 hyväksynyt lain väliaikaisista toimenpiteistä välineellistetyn maahantulon torjumiseksi (482/2024), joka on tullut voimaan 22.7.2024 (HaVM 15/2024 vp — HE 53/2024 vp). Lain voimassaoloa on sittemmin jatkettu vuoden 2026 loppuun (HaVM 14/2025 vp — HE 18/2025 vp). Lain tavoitteena on tehokkaasti torjua maahantulon välineellistämisen muodossa Suomeen kohdistettavaa painostamista, vahvistaa rajaturvallisuutta ja varautua maahantulon välineellistämisen vakavimpiin tilanteisiin. Lakia ei ole toistaiseksi sovellettu, vaan itärajan rajanylityspaikat ovat olleet suljettuina rajavartiolain nojalla. Valiokunta pitää tärkeänä, että välineellistettyä maahantuloa torjutaan myös EU-tason toimenpiteillä. Komissio on joulukuussa 2024 antanut tiedonannon muuttoliikkeen käyttämiseen aseena liittyvien hybridiuhkien torjumisesta ja turvallisuuden vahvistamisesta EU:n ulkorajoilla (E 16/2025 vp).

Rajanylitysliikenne lentoliikenteen rajanylityspaikoilla jatkaa kasvuaan koronarajoitusten ja Ukrainan sodan aiheuttaman Aasian-lentoliikenteen muutoksen jälkeen. Lentoasemien kautta tapahtuva laiton maahantulo on kyetty torjumaan hyvin. Suurin osa Suomeen laittomasti saapuvista henkilöistä saapuu maahan Schengen-alueen sisärajojen kautta. Sisärajojen ajantasaisen tilannekuvan merkitys korostuu. Parhaillaan valmistelussa olevassa lainsäädäntöhankkeessa pyritään mahdollistamaan sisärajojen parempi tilannekuva ja poikkeamiin reagoiminen ilman sisärajavalvonnan palauttamista.

Sään ääri-ilmiöt ja ilmastonmuutoksen hitaammin etenevät vaikutukset aiheuttavat haasteita yhteiskunnan kriittisille toiminnoille ja lisäävät luonnonkatastrofien ja onnettomuuksien riskiä. Suuronnettomuuksien riski on kasvanut osaltaan myös Suomeen kohdistuvan vihamielisen toiminnan vuoksi. Onnettomuusriskiä kasvattaa entisestään lentoliikenteen ja meriliikenteen satelliittipaikannuksen häirintä. Venäjän varjolaivastoon kuuluvat alukset ovat aiheuttaneet useita putki- ja kaapelivaurioita Itämerellä. Valiokunta pitää tärkeänä, että Suomen viranomaiset ovat kyenneet reagoimaan tapahtumiin nopeasti toimivalla viranomaisyhteistyöllä.

Valiokunta on jo pidempään kiinnittänyt huomiota siihen, että vakavan ja monialaisen merionnettomuuden riski Suomenlahdella on merkittävä. Suomen läheisillä merialueilla on runsaasti risteävää alusliikennettä, jonka joukossa on yhä useampia Venäjälle asetettuja pakotteita kiertäviä säiliöaluksia, jotka eivät täytä länsimaisia merenkulun turvallisuusvaatimuksia eikä alusten kuntoa voida luotettavasti valvoa. Onnettomuuksilla voi olla laajoja vaikutuksia ihmisten ja merellisen ympäristön turvallisuuteen, ja niiden vaikutukset koko yhteiskuntaan voivat olla vakavia. Yksittäisen onnettomuuden vaikutukset ovat vaikeasti ennakoitavia verkottuneessa ja keskinäisriippuvaisessa yhteiskunnassa. Yhteistyö eri toimijoiden välillä ja riittävä öljyntorjuntavalmius korostuvat onnettomuuksiin varautumisessa ja niiden vaikutusten rajaamisessa.

Valiokunnan saaman selvityksen mukaan Rajavartiolaitos kehittää parhaillaan kriittisen vedenalaisen infrastruktuurin suojaamista EU:n kaapelitiedonantoon (Komission ja ulkosuhdehallinnon yhteistiedonanto EU:n kaapeliturvallisuuden toimintasuunnitelmasta, E 31/ 2025 vp) perustuvassa hankkeessa, joka koskee tietojenvaihtoa, jäsenvaltioiden yhteistä harjoitustoimintaa ja niin sanottuja turvallisuusoperaatiokeskuksia (Security Operation Center, SOC). Myös vedenalaisen kriittisen infrastruktuurin valvontaa Suomen aluevesillä ja talousvyöhykkeellä koskevaa lainsäädäntöä kehitetään. Hallintovaliokunta toteaa, että Rajavartiolaitoksella on ollut toimivaltuus radiotekniseen valvontaan vuodesta 2024 alkaen. Radioteknisen valvonnan ja uusien valvontalentokoneiden avulla parannetaan merkittävästi Rajavartiolaitoksen valvontakykyä rajoilla ja merialueilla. Voimassa oleva lainsäädäntö mahdollistaa myös sen, että Rajavartiolaitos voi puuttua miehittämättömän ilma-aluksen kulkuun tietyin voimakeinoin ja teknisin toimenpitein.

*Havaintoja rikollisuustilanteesta*

Selonteon mukaan tämän hetken rikollisuustilanne on yleisesti ottaen kohtalaisen vakaa. Myös nuorten rikoskäyttäytyminen on viime vuosina vähentynyt. Huolestuttavaa kuitenkin on, että väkivaltarikokset yleisillä paikoilla ovat lisääntyneet ja erityisesti se, että vuonna 2024 noin kolmanneksessa näistä rikoksista epäiltynä oli alle 18-vuotias nuori. Aiempaa suurempi osa tällaisista teoista kohdistui ennalta tuntemattomaan henkilöön. Myös ampuma-aseiden, räjähteiden ja teräaseiden hallussapito yleisillä paikoilla on lisääntynyt. Hallintovaliokunta kiinnittää tässä yhteydessä huomiota siihen, että uusi teknologia mahdollistaa ampuma-aseiden valmistamisen aiempaa helpommin (3D-aseet).

Selonteossa nostetaan perustellusti esiin vakavan nuoriso- ja jengirikollisuuden lisääntyminen. Rikollisuus kasaantuu pienelle ryhmälle nuoria, jotka syyllistyvät toistuvasti vakaviin rikoksiin. Huolestuttava ilmiö on myös jengirikollisuuden kasvu ja joidenkin jengien toiminnan muuttuminen entistä ammattimaisemmaksi ja järjestäytyneemmäksi. On olennaista, että nuorten rikoskierre saadaan katkaistua ja nuoria autettua irtautumaan rikollisesta toiminnasta mahdollisimman varhaisessa vaiheessa. Rikosoikeudellisen kontrollin tulee olla tehokasta, mutta lisäksi tarvitaan monipuolisia, moniammatillisia tukitoimia sekä ennaltaehkäisyä.

Selonteossa kiinnitetään huomiota tietoverkkoavusteisen rikollisuuden kasvuun. Valiokunnan saaman selvityksen mukaan erityisesti tietoverkkoavusteisten petosten määrä on kasvanut merkittävästi. Myös lakivaliokunta toteaa tietoverkkoavusteisen rikollisuuden kasvun olevan tällä hetkellä merkittävä ongelma Suomessa (LaVL 8/2025 vp). Hallintovaliokunta toteaa, että tekoälyn kehittyminen tuo lisää työkaluja rikollisille ja mahdollistaa rikosten skaalautumista ja uudentyyppisten rikosten syntymistä. Laajoilla tietomurroilla voidaan aiheuttaa merkittäviä vahinkoja laajalle joukolle uhreja, mikä korostaa varautumisen merkitystä. Tekoälyn avulla voidaan myös kuormittaa viranomaisten palveluja merkittävästi. Valiokunta pitää välttämättömänä, että myös viranomaiset voivat hyödyntää uutta teknologiaa rikostorjunnassa tarkoituksenmukaisesti ja että lainsäädäntö mahdollistaa tietoverkkoavusteisen rikollisuuden tehokkaan torjunnan.

Turvallisuuspoikkeamien riski Rikosseuraamuslaitoksessa on lisääntynyt. Vankien määrä on viime vuosien aikana kasvanut huomattavasti lainsäädännön kiristymisen myötä. Erityisesti

suljetut vankilat ovat merkittävästi yliasutettuja. Vankimäärän kasvun ennakoidaan jatkuvan tulevina vuosina. Lakivaliokunta korostaa lausunnossaan, että taloudellisten voimavarojen ja henkilöstöresurssien niukkuus sekä riittämätön määrä vankipaikkoja muodostavat merkittävän riskin Rikosseuraamuslaitoksen toiminnalle ja vankilaturvallisuudelle.

Lakivaliokunta kiinnittää lausunnossaan huomiota myös rikoksen uhrien asemaan, sillä se nousee selonteossa esiin hyvin vähän. Rikoksen uhrien tukipalveluilla sekä sillä, että rikosprosessissa huomioidaan rikoksen uhrin tarpeet, on olennainen merkitys rikoksesta aiheutuvien haittojen vähentämisessä. Tukipalvelut auttavat rikoksen uhria selviytymään rikoksen jälkeen ja valmistautumaan rikosprosessiin, ja ne osaltaan edistävät rikosprosessin sujuvuutta ja rikosvastuun toteuttamista. Rikoksen uhrin asemaan, suojeluun ja tukemiseen on siten aiheellista kiinnittää huomiota sisäisen turvallisuuden arvioinnissa ja kehittämisessä.

*Huumausaineiden käyttö ja huumausainerikollisuus*

Hallintovaliokunta pitää valtiovarainvaliokunnan (VaVL 8/2025 vp) tavoin tärkeänä, että selonteossa on nostettu esiin huumausaineiden lisääntynyt käyttö ja aineiden kirjon laajentuminen sekä nuorten päihteistä irtautumisen palveluiden varmistaminen. Etenkin amfetamiinin, kokaiinin ja ekstaasin käyttö on lisääntynyt. Poikkeuksellisen nopeasti kasvanutta muuntohuume alfa-PVP:n käyttöä ei selonteossa mainita erikseen. Sen haittavaikutukset ovat poliisille ja päihdehuollolle muihin huumausaineisiin verrattuna poikkeuksellisen haastavia. Alle 25-vuotiaiden nuorten huumekuolemien määrä on kasvanut. Valiokunta toteaa, että huumausaineiden lisääntynyt käyttö on vakava, laaja ja monitahoinen yhteiskunnallinen ongelma, jonka vaikutukset ulottuvat väestön terveyteen ja hyvinvointiin, turvallisuuteen, talouteen sekä yhteiskunnalliseen eriarvoisuuteen.

Huumausaineiden käyttö näkyy merkittävästi sosiaali- ja terveydenhuollon palvelujärjestelmässä. Hoidon saatavuus ja kattavuus vaihtelevat alueellisesti. Huumausaineiden käyttö näyttäytyy avoimena myyntinä ja käyttönä sekä niihin liittyvinä lieveilmiöinä, kuten järjestyshäiriöinä, roskaamisena, omaisuusrikoksina ja epäviihtyisänä tai sotkuisena ympäristönä. Tämä heikentää turvallisuuden tunnetta.

Poliisin tietoon tulleen huumausainerikollisuuden määrä on lähes kaksinkertaistunut verrattuna vuosituhannen alun tilanteeseen. Huumausainerikoksista tuomittujen osuus vangeista on kasvanut, mikä lisää myös käyttöhäiriöiden yleisyyttä vankiloissa ja heikentää osaltaan vankilaturvallisuutta. Lisääntynyt huumausaineiden käyttö vaikuttaa myös liikenneturvallisuuteen. Poliisin ja muiden lainvalvontaviranomaisten vakavimpaan huumausainerikollisuuteen kohdistuneiden onnistuneiden rikostorjuntaoperaatioiden myötä törkeitä huumausainerikoksia kirjattiin vuosina 2023—2025 huomattavan paljon edellisiin vuosiin verrattuna. Myös huumausaineiden takavarikoiden suuruus on kasvanut. Suomi kuuluu kiinteästi eurooppalaisiin huumausainemarkkinoihin, joilla harjoitetaan laajamittaista salakuljetusta ja levitystä. Tietoverkoissa käytävän huumausaineiden kaupan avulla yhä nuoremmat henkilöt pääsevät helposti käsiksi huumausaineisiin. Törkeistä huumausainerikoksista epäiltyjen 15—17-vuotiaiden määrä onkin moninkertaistunut.

Valiokunta pitää tärkeänä, että huumausainerikollisuuteen ja siihen liittyviin lieveilmiöihin kyetään puuttumaan riittävän tehokkaasti. Tämän vuoksi on perusteltua, että valtakunnallinen huumausaineiden torjuntaohjelma päivitetään vastaamaan vallitsevaa toimintaympäristöä. Kasvavaan ongelmaan puuttuminen vaatii myös resursseja ja monialaista yhteistyötä.

***Vakava nuoriso- ja jengirikollisuus***

Selonteon tavoitteena on, että vakava nuoriso- ja jengirikollisuus eivät saa kasvusijaa suomalaisessa yhteiskunnassa. Poliisin tilastojen mukaan alle 21-vuotiaiden nuorten väkivaltarikollisuus on kasvanut viime vuosina merkittävästi. Yhä suurempi osa väkivaltarikoksista epäillyistä on alaikäisiä, ja epäillyt ovat yhä nuorempia. Vakava rikollisuus kasautuu pienelle joukolle nuoria, joka syyllistyy toistuvasti rikoksiin.

Poliisin mukaan alaikäisten väkivaltarikollisuuden kasvu on erillinen ilmiö, eikä se liity suomalaisiin tai ulkomaalaisiin rikollisverkostoihin. Valiokunnan saaman selvityksen mukaan nuorisorikollisuus, katujengit ja järjestäytynyt rikollisuus ovat kuitenkin nykyisessä toimintaympäristössä yhteydessä toisiinsa. Osa nuorista on mukana yhä vakavammassa rikollisuudessa. Rikollisverkostot voivat pyrkiä rekrytoimaan tällaisia nuoria mukaan toimintaansa tai hyödyntämään alaikäisiä rikollisten tekojen toteuttamisessa.

Nuorten väkivaltarikollisuudessa on tunnistettu erityisen haitallisia ilmiöitä, kuten uhrin nöyryyttäminen ja video- ja kuvamateriaalin jakaminen sosiaalisessa mediassa ja pikaviestipalveluissa. Selonteon mukaan nuorten vakaviin ryöstö- ja väkivaltarikoksiin ei useinkaan liity päihtymystilaa, mikä poikkeaa aikuisten väkivallasta. Sivistysvaliokunnan lausunnossa esitetyn näkemyksen mukaan kyseessä on suuri muutos rikollisuustilanteessa, ja se tulee näkymään myöhemmin myös aikuisten rikollisuudessa.

Hallintovaliokunta pitää perusteltuna, että vakavaan nuoriso- ja jengirikollisuuteen on pyritty puuttumaan laajalla toimenpidekokonaisuudella. Esimerkiksi rikoksen tekeminen osana rikollisjoukon toimintaa sekä henkeen, terveyteen tai vapauteen kohdistuvan rikoksen tekeminen erityisen nöyryyttävällä tavalla on säädetty rangaistuksen koventamisperusteiksi. Lakiin on myös lisätty rikollisjoukkoa koskeva määritelmä, ja alle 15-vuotiaan käyttäminen välikappaleena tahallisen rikoksen tekemisessä on säädetty rangaistavaksi erillisenä rikoksena. (HaVL 2/2025 vp — HE 219/2024 vp) Lisäksi ampuma-aseen mukana pitäminen yleisellä paikalla tai kulkuneuvossa ilman oikeutta sellaisen aseen hallussapitoon on lisätty törkeän ampuma-aserikoksen tekotavaksi ja törkeän ampuma-aserikoksen vähimmäisrangaistusta on korotettu (HaVL 3/2025 vp — HE 204/2024 vp). Valiokunta pitää tärkeänä, että myös muiden nuoriso- ja jengirikollisuutta ehkäisevän ja torjuvan toimenpideohjelman mukaisten toimenpiteiden toteuttamista jatketaan.

Nuoret tekevät rikoksia myös verkkoympäristössä, mutta joutuvat siellä myös rikosten kohteeksi sekä altistuvat erilaiselle haitalliselle tai rikollisuutta ihannoivalle sisällölle. Uutena huolta aiheuttavana ilmiönä ovat verkkoyhteisöt, jotka ihannoivat ja edistävät rikollisuutta sekä raakaa väkivaltaa. Ilmiö on erittäin vaarallinen ja leviää nopeasti. Tällaisesta toiminnasta on havaintoja Suomessakin. Saadun selvityksen mukaan viranomaiset ovat jakaneet tietoa ja toimintaohjeita ilmiöön liittyen laajasti eri toimijoille, kuten opettajille ja sosiaali- ja terveystoimen henkilöstölle.

Poliisi on havainnut nuorten vakavassa rikollisuudessa myös perinteisen nuorisorikollisuuden ja jengirikollisuuden väliin sijoittuvaa toimintaa, joka ilmenee väkivaltarikollisuuden ohella muun muassa huumausaineiden kaupassa. Tällaista toimintaa ohjaa taloudellisen hyödyn tavoittelu, ja siinä on piirteitä ammattimaisesta rikollisesta toiminnasta. Pikaviestipalvelujen välityksellä tapahtuva kaupanteko on laajentanut laittomia markkinoita ja madaltanut kynnystä rikolliseen toimintaan.

Valiokunta kiinnittää huomiota siihen, että rikollisverkostot pyrkivät rekrytoimaan lapsia ja nuoria rikolliseen toimintaan verkkoalustoilla. Niin sanotussa tilausväkivallassa (violence as a service) rikollisryhmät rekrytoivat nuoria tai muita haavoittuvassa asemassa olevia henkilöitä toteuttamaan väkivallantekoja rikollisryhmän lukuun. Suomessa tilausväkivalta on kytkeytynyt erityisesti ruotsalaisiin rikollistoimijoihin, jotka ovat olleet osallisena vakavassa väkivaltarikollisuudessa. Toistaiseksi ei kuitenkaan ole havaintoja siitä, että Suomessa juuri alaikäisiä rekrytoitaisiin rikosten toteuttajiksi.

Hallintovaliokunta on käsitellyt tuolloin vasta kehittymässä ollutta katujengirikollisuutta jo vuoden 2021 sisäisen turvallisuuden selonteosta antamassaan mietinnössä. Valiokunta on viitannut vakavan väkivaltarikollisuuden kehityskulkuun Ruotsissa ja pitänyt välttämättömänä, että vastaava kehitys kyetään Suomessa estämään puuttumalla katujengirikollisuuteen riittävän ajoissa. Suomen katujengitilanne on saadun selvityksen mukaan pysynyt vakaana, ja katujengeihin liittyvien rikosepäilyjen määrä ja vakavuus ovat vähentyneet edellisvuosiin verrattuna. Valiokunnan asiantuntijakuulemisessa esitetyn arvion mukaan taustalla ovat poliisin aktiiviset toimenpiteet, sillä keskeisiä katujengeihin liittyviä henkilöitä on saatu rikosvastuuseen. Samalla on kuitenkin viitteitä siitä, että katujengien toimintamallit ovat joiltain osin muuttuneet.

Poliisin tunnistamiin katujengeihin on syksyllä 2025 laaditun arvion mukaan kuulunut noin 150 keskeistä henkilöä, mutta henkilöpiiri on kokonaisuutena tätä laajempi. Katujengeihin kuuluvat henkilöt ovat pääasiassa 18—30-vuotiaita ulkomaalaistaustaisia miehiä. Suurella osalla on Suomen kansalaisuus, ja enemmistö henkilöistä on syntynyt Suomessa. Alaikäisten osuus katujengien toiminnassa on toistaiseksi ollut vähäinen, mutta verkostojen vaikutuspiirissä on alaikäisiä lapsia. Keskeisten katujengien vaikutus näkyy ensisijaisesti pääkaupunkiseudulla, mutta tietoverkkojen avulla rikollinen toiminta on levittäytynyt muuallekin. Joidenkin katujengien rikollinen toiminta on ammattimaistunut ja on myös viitteitä siitä, että katujengien yhteydet muihin, esimerkiksi ruotsalaisiin, rikollisryhmiin ovat voimistuneet.

Hallintovaliokunta pitää tärkeänä, että nuorten väkivaltaista käyttäytymistä ja katujengirikollisuutta ehkäistään oikein ajoitetuilla, riittävän laaja-alaisilla ja koordinoiduilla toimenpiteillä. Ennaltaehkäisyn keinoissa monialainen yhteistyö koulun, sosiaalityön, terveydenhuollon ja poliisin kesken on ensiarvoisen tärkeää. Puuttumisen keinojen tulee sisältää sekä varhaisen vaiheen tukea ja toimenpiteitä että rikosoikeudellisia seuraamuksia. Esimerkiksi Ankkuri-toiminnalla on saatu hyviä tuloksia rikosten ennaltaehkäisyssä, ja sen kehittämistä on syytä jatkaa. Myös rikollisesta toiminnasta irrottautumista on syytä tukea määrätietoisin toimenpitein. Valiokunta tähdentää, että sujuvalla rikosprosessilla on merkitystä myös nuorten rikollisuuden kannalta. Rikollisen teon ja rikosvastuun toteutumisen välisen ajan tulee olla mahdollisimman lyhyt, jotta nuori ymmärtää tekonsa merkityksen.

***Järjestäytynyt rikollisuus***

Suomessa toimiva järjestäytynyt rikollisuus muodostuu verkostoista, joihin kytkeytyy paikallisesti ja kansainvälisesti vaikuttavia rikollisryhmiä. Järjestäytynyt rikollisuus kasvaa, kovenee ja kansainvälistyy. Ulkomailta johdettujen rikollisverkostojen merkitys ja vaikutusvalta Suomen järjestäytyneessä rikollisuudessa on kasvanut. Myös suurin osa rikoshyödystä kulkeutuu ulkomaille.

Saadun selvityksen mukaan järjestäytyneen rikollisuuden toimijakenttä on muuttumassa selonteossa kuvattua monimuotoisemmaksi ja kansainvälisemmäksi. Rikollisryhmät ja rikolliset toimivat verkostomaisesti ja yhteistyössä myös tilanteissa, joissa niillä voi olla toisistaan poikkeavia intressejä. Ajantasaisen tilannekuvan ylläpitäminen vaatii viranomaisilta jatkuvaa huomiota ja yhteistyötä myös muiden maiden viranomaisten kanssa.

Järjestäytyneet rikollisryhmät vastaavat suurelta osin huumausaineiden kaupasta Suomessa. Huumausainerikollisuuteen kytkeytyy myös ampuma-aserikollisuutta ja väkivaltaa. Ulkomaiset rikollisverkostot ovat osallisina myös esimerkiksi liikkuvassa omaisuusrikollisuudessa, tietoverkkoavusteisissa petoksissa ja laittoman maahantulon järjestämisessä. Järjestäytyneeseen rikollisuuteen kytkeytyvän väkivallan ennakoidaan yleistyvän ja muuttuvan yhä aggressiivisemmaksi, kun aseellinen varustautuminen lisääntyy kilpailu kiristyy ja väkivallan käyttöön erityisen alttiiden toimijoiden määrä kasvaa.

Saadun selvityksen mukaan rikolliset yhteenliittymät voivat hankkia erikoistuneita rikollispalveluja yhteenliittymän ulkopuolelta ikään kuin ostopalveluna (crime as a service) esimerkiksi viestipalvelujen ja sosiaalisen median alustojen kautta. Valiokunnan asiantuntijakuulemisessa on pidetty mahdollisena, että myös terroristiset tai valtiolliset toimijat voivat pyrkiä hyödyntämään nuoriso- ja jengirikollisuuteen kytkeytyviä henkilöitä omassa väkivaltaisessa tai rikollisessa toiminnassaan. Valiokunta pitää erityisen huolestuttavana sitä, että vakavan väkivallan toteuttajiksi rekrytoidaan yhä nuorempia lapsia.

Hallintovaliokunta kiinnittää vakavaa huomiota siihen, että selonteon mukaan järjestäytyneellä rikollisuudella on selkeä jalansija suomalaisessa elinkeinoelämässä. Valiokunta pitää erittäin haitallisena järjestäytyneen rikollisuuden pyrkimystä toimia yhteiskunnan laillisissa rakenteissa, millä pyritään esimerkiksi hankkimaan vaikutusvaltaa tai peittämään rikollista toimintaa. Laillisten rakenteiden hyödyntäminen kasvattaa rikollista toimintaa, vahvistaa rikollisten vaikutusvaltaa ja lisää korruption riskiä yhteiskunnassa.

Selonteosta ilmenee, että Europolin arvion mukaan jopa 80 prosenttia järjestäytyneestä rikollisuudesta hyödyntää jollain tavoin elinkeinoelämää toiminnassaan. Rikollisryhmät pyrkivät soluttautumaan maahantulopisteisiin, infrastruktuuriin ja logistisiin ketjuihin. Tästä on huolestuttavia esimerkkejä monista Euroopan maista. Rikollisuudella on yhä enemmän kytköksiä myös Suomen satamissa ja meriliikenteen kuljetusketjuissa muun muassa huolinta- ja logistiikkayrityksissä.

Selonteossa arvioidaan, että Ukrainan sodalla on merkittävä vaikutus järjestäytyneen rikollisuuden toimintaan ja kehittymiseen EU:n ja Suomen alueella myös sodan päätyttyä. On

syytä varautua siihen, että rikollisverkostot pyrkivät laajentumaan ja hankkimaan resursseja, kuten aseita ja osaamista, sotatoimialueelta. Lisäksi ne voivat pyrkiä hyötymään Ukrainaan kohdennettavista jälleenrakennusvaroista korruption keinoin.

Hallintovaliokunta toteaa, että Tullilla on merkittävä rooli satamien turvallisuuden ylläpitämisessä. Satamat ovat keskeinen osa Suomen kriittistä infrastruktuuria, ja satamaturvallisuudella on suora vaikutus yhteiskunnan toimintaan, huoltovarmuuteen ja varautumiseen. Valiokunta pitää tärkeänä, että yhtenä elementtinä satamien turvallisuuden parantamisessa mahdollisuuksia turvallisuusselvitysten tekemiseen on laajennettu (HaVM 11/ 2025 vp). Tullin kykyä torjua järjestäytynyttä ja muuta vakavaa rikollisuutta tulee muiltakin osin vahvistaa. Rikolliseen toimintaan tulee kyetä puuttumaan riittävän ajoissa muun ohella ennakkovalvonnan keinoin.

Valiokunnan saaman selvityksen mukaan Suomen vankiloissa on tällä hetkellä noin 350 vankia, jotka liittyvät järjestäytyneen rikollisuuden toimintaan. Järjestäytyneeseen rikollisuuteen kytkeytyvät vangit pyrkivät usein jatkamaan rikollista toimintaansa vankilassa ollessaan, rekrytoimaan uusia toimijoita sekä verkostoitumaan muiden rikollisten toimijoiden kanssa. Järjestäytyneeseen rikollisuuteen liittyvät vangit on pyritty keskittämään kolmeen vankilaan, joihin on perustettu tehostetun valvonnan osastoja. Tältä osin on syytä kiinnittää huomiota siihen, että järjestäytyneeseen rikollisuuteen liittyvien henkilöiden ja ryhmittymien tunnistaminen on saadun selvityksen mukaan vaikeutunut. Rikosseuraamuslaitoksella ei nykyisellään ole riittäviä tiedonsaantioikeuksia. Valiokunta pitääkin tärkeänä, että mahdollisuuksia sekä kansalliseen viranomaisten väliseen tiedonvaihtoon että kansainväliseen tiedonvaihtoon parannetaan. Rikosseuraamuslaitoksella tulee olla myös muilta osin riittävät toimivaltuudet vankilaturvallisuudesta huolehtimiseen.

Eduskunta on edellisen sisäisen turvallisuuden selonteon yhteydessä edellyttänyt, että hallitus tehostaa vakavan ja järjestäytyneen rikollisuuden torjuntaa ja tässä tarkoituksessa muun muassa päivittää järjestäytyneen rikollisuuden vastaisen strategian mahdollisimman pian sekä selvittää ja arvioi lainsäädännön kehittämistarpeet ja sen pohjalta valmistelee tarvittavat lainsäädäntöesitykset.

Valtioneuvosto onkin helmikuussa 2025 hyväksynyt periaatepäätöksen järjestäytyneen rikollisuuden torjunnan strategiasta ja toimenpideohjelmasta vuosille 2025—2030, jonka tavoitteet liittyvät keskeisten toimijoiden tehokkaaseen ja vakiintuneeseen yhteistyöhön, rikosten tekijöiden saaman hyödyn vähentymiseen, rikollisen toiminnan vaikeutumiseen ja sen riskien kasvamiseen, järjestäytyneen rikollisuuden yhteiskunnan perusrakenteisiin soluttautumisen estämiseen sekä rikokselle erityisen alttiissa asemassa olevien henkilöiden suojan parantumiseen. Valiokunta pitää tärkeänä, että toimenpideohjelmaa toteutetaan mahdollisimman tehokkaasti.

Järjestäytynyt rikollisuus ja erilaiset rikolliset verkostot ovat edelleen merkittävin vakavan rikollisuuden uhka Suomessa. Valiokunta toteaa, että oikea-aikainen tiedonkulku viranomaisten välillä on keskeistä tilannetietoisuuden ylläpitämiseksi ja toimenpiteiden kohdentamiseksi. Selonteon mukaan valmistelussa oleva rikostiedustelulainsäädäntö on keskeinen elementti tämän mahdollistamisessa. Myös hallitusohjelmaan kirjatulla järjestäytyneen rikollisuuden torjunnan erityislainsäädännöllä on määrä tehostaa tietojenvaihtoa ja parantaa mahdollisuuksia

hallinnolliseen rikostorjuntaan. Valiokunta pitää erittäin tärkeänä, että järjestäytyneen rikollisuuden soluttautuminen yhteiskunnan perusrakenteisiin kyetään mahdollisimman tehokkaasti estämään.

***Väkivaltaiset ääriliikkeet ja terrorismi***

Selonteon mukaan yhteiskunnan kasvanut vastakkainasettelu eri väestöryhmien välillä on lisännyt myös aatteellista väkivaltaa käyttävien radikaalien liikkeiden suosiota. Suomessa on tunnistettu henkilöitä, joilla todennäköisesti on motivaatio ja kyky tehdä väkivaltainen teko. Tältäkin osin huolestuttavaa on, että väkivaltainen radikalisoituminen koskettaa Suomessa todennäköisesti lyhyellä aikavälillä myös yhä useammin alaikäisiä lapsia.

Terrorismin uhka Suomessa on viisiportaisen asteikon tasolla kolme eli kohonnut. Todennäköisimmän terrori-iskun uhkan Suomessa aiheuttavat äärioikeistolaista tai radikaali-islamistista ideologiaa kannattavat yksittäiset henkilöt tai pienryhmät. Selonteossa esitetty terrorismitilanteen kuvaus vastaa maaliskuussa 2026 julkaistun kansallisen turvallisuuden katsauksen uhka-arviota. Valiokunnan saaman selvityksen mukaan äärivasemmistolaisen terrorismin uhka on edelleen matala, mutta retoriikka on koventunut.

Suomessa radikaali-islamistinen terrorismi ilmenee ensisijaisesti tukitoimintana, kuten varojen välittämisenä ja ideologian levittämisenä verkossa. Propagandassa esitettyjä iskukohteita ovat muun muassa juutalaiset henkilöt ja yhteisöt, seksuaalivähemmistöjä edustavat henkilöt tai toimijat sekä julkiset paikat ja yleisötilaisuudet. Äärioikeistolaiseen terrorismiin ja ideologiaan kytkeytyvän väkivallan uhka kohdistuu Suomessa erityisesti etnisten ja uskonnollisten vähemmistöryhmien edustajiin sekä ideologisiksi vastustajiksi koettuihin poliittisiin toimijoihin. Äärioikeistolaiseen terrorismiin liittyy kiinnostus räjähteisiin ja aseisiin.

Väkivaltainen radikalisoituminen ja ekstremismi ovat rajat ylittäviä uhkia. Toiminta on siirtynyt yhä enemmän verkkoympäristöön, mikä on lisännyt erityisesti alaikäisten radikalisoitumista ja rekrytointia mukaan toimintaan. Globaalit konfliktit ja kriisit ovat aktivoineet toimijoita ja vahvistaneet ilmiötä. Europolin vuonna 2025 julkaistun tilanneraportin mukaan alaikäisten ja nuorten osallistuminen terrorismiin ja väkivaltaiseen ekstremismiin on EU:ssa jatkanut kasvuaan. Vuonna 2026 on tarkoitus toteuttaa tutkimushanke, jossa selvitetään alaikäisten osallistumista ekstremistiseen, väkivaltaiseen ja rikolliseen toimintaan sekä yhteyksiä väkivaltaisen radikalisoitumisen, nuorten lisääntyneen kiinnostuksen väkivaltaan ja jengiytymisen välillä Suomessa.

Saadun selvityksen mukaan väkivaltaisella radikalisoitumisella, katujengeillä ja järjestäytyneellä rikollisuudella on yhteyksiä. Ideologiset motiivit kietoutuvat rikolliseen toimintaan, ja rikolliset ja terroristiset ryhmät hyödyntävät osittain samoja verkostoja. Näin muodostuu toimintaympäristö, jossa radikalisoituminen ja rikollisuus limittyvät ja tapahtuvat samanaikaisesti. Tähän kehitykseen liittyvät tilausrikollisuus ja tilausväkivalta, joissa rikolliset ja ekstremistiset toimijat hyödyntävät toisiaan.

Yhteiskunnallisten ja kansainvälisten kehitysten vaikutusten tunnistaminen ja tiedustelun ennakoiva luonne ovat keskeisiä terrorismin torjunnassa. Tämä edellyttää osaltaan toimivaa ja

toimivaltaista tiedustelua sekä viranomaisten välistä tiedonvaihtoa. Kyvykkyyden ylläpito edellyttää kansainvälistä yhteistyötä ja uhkien tunnistamista paljon ennen rikosoikeudellisen kynnyksen ylittymistä.

Valiokunta pitää tärkeänä, että väkivaltaisen radikalisoitumisen ja väkivaltaisen ekstremismin ennaltaehkäisyn ja torjunnan toimenpideohjelma on päivitetty vuosille 2024—2027. Sen tavoitteena on torjua radikalisoitumista, joka voi johtaa välivaltaan ja terrorismiin. Ohjelman toimeenpanoon osallistuvat valtakunnallisen, alueellisen ja paikallisen tason viranomaiset sekä kolmannen sektorin toimijat ja tutkijat. Myös kansainvälinen yhteistyö ilmiön ennaltaehkäisyssä ja torjunnassa on välttämätöntä.

Valiokunta toteaa, että yksi keskeisimmistä keinoista torjua radikalisoitumista on ehkäistä yhteiskunnallista polarisoitumista. Tämä on otettava laajasti huomioon eri toimenpiteitä suunniteltaessa.

***Laittoman maahantulon torjuntaan liittyviä näkökohtia***

Maahanmuuttoon liittyviä riskitekijöitä sisäisen turvallisuuden kannalta ovat selonteon mukaan etenkin vaarallisten henkilöiden maahanpääsy oleskeluluvan hakemusvaiheessa, esteet tällaisten henkilöiden maasta poistamiselle sekä laajamittainen maahantulo. Myös ihmiskauppa ja sen lähirikokset ovat osaltaan maahanmuuttoon kytkeytyviä ilmiöitä, joiden torjuntaan tulee kiinnittää huomiota. Lisäksi on varauduttava rajoilla tapahtuvaan hybridivaikuttamiseen eli välineellistetyn maahantulon uhkaan ja siihen liittyviin lieveilmiöihin. Keskeistä on, että viranomaisilla on kyky hoitaa maahantulon valvonta tehokkaasti ja laadukkaasti myös tilanteessa, jossa hakijoiden määrä kasvaa nopeasti. Hallintovaliokunta korostaa viranomaisten riittävien toimivaltuuksien merkitystä.

Valiokunta toteaa, että kuluvalla vaalikaudella on tehty useita muutoksia ulkomaalais- ja kansalaisuuslainsäädäntöön, joilla on muun ohella tiukennettu oleskeluluvan ja kansalaisuuden saamisen edellytyksiä, tehostettu maasta poistamista ja pyritty parantamaan kansallista ja sisäistä turvallisuutta. Uudistettua EU:n maahanmuutto- ja turvapaikkalainsäädäntöä aletaan soveltaa 12.6.2026. Valiokunta korostaa, että kielteisen turvapaikkapäätöksen saaneiden tehokas palauttaminen on keskeinen osa toimivaa turvapaikkajärjestelmää. Jos palautuksia ei saada tehostettua, maahanmuutto- ja turvapaikkauudistuksen tavoitteita saumattomasta prosessista rajanylityksestä turvapaikkamenettelyyn ja tarvittaessa paluuseen ei voida toteuttaa. Myös uudistuksen keskeinen tavoite edelleen liikkumisen ehkäisemisestä vaatii toteutuakseen toimivan palautusjärjestelmän.

Viranomaisten kykyä tunnistaa ja torjua oleskelulupamenettelyä hyväksikäyttävää rikollisuutta on selonteon mukaan syytä kehittää. Valiokunta korostaa tämänkin kehittämistoimenpiteen osalta, että tiedonvaihdon on oltava sujuvaa, jotta toimenpiteisiin voidaan ryhtyä nopeasti ja voidaan vastata myös äkillisiin toimintaympäristön muutoksiin.

Hallintovaliokunta toteaa, että turvallisuusuhkien tehokas hallinta, väärinkäytösten torjuminen sekä kattava oleskelulupien ennakko- ja jälkivalvontajärjestelmä eivät ole vastakkaisia tavoitteita sille, että oleskelulupahakemusten käsittely on hakijoiden, työnantajien sekä oppilaitosten

näkökulmasta sujuvaa, nopeaa, ennakoitavaa sekä ihmisoikeuksia kunnioittavaa. Erilaisia teknologia- ja dataratkaisuja sekä viranomaisyhteistyötä hyödyntämällä on mahdollista rakentaa järjestelmä, jonka avulla turvallisuusriskit tunnistetaan tehokkaasti ja niihin puututaan samalla, kun sisäisen turvallisuuden kannalta ongelmattomat hakemukset käsitellään sujuvasti.

Selonteossa esitetyt toimet henkilöllisyyden todentamisen vahvistamisesta, datan tehostetusta hyödyntämisestä, ennakko- ja jälkivalvonnan kehittämisestä, maastapoistamisen tehostamisesta sekä maahantulon häiriötilanteiden valmiuden vahvistamisesta edellyttävät investointeja myös maahanmuuttojärjestelmän teknisiin suorituskykyihin. Tietojärjestelmät ovat keskeisessä roolissa paitsi maahanmuuttoon liittyvien uhkakuvien torjunnan vahvistamisessa ja viranomaistiedon vaihdossa, myös oleskelulupa- ja turvapaikkahakemusten tehokkaassa, tuottavassa ja nopeassa käsittelyssä. Maahanmuuton tietojärjestelmät ovat kuitenkin olleet pidempään alirahoitteisia suhteessa toimintaympäristön vaatimuksiin ja nojautuneet vahvasti ulkoiseen EU-rahoitukseen.

Maahanmuuttovirastossa on viime vuosina panostettu voimakkaasti lupaprosessien sujuvoittamiseen ja etenkin automaatio- ja ICT-kehitykseen, joilla tavoitellaan muun ohella käsittelyaikojen lyhentämistä ja kustannustehokkuuden lisäämistä. Nämä kehittämistoimet ovat jo alkaneet tuottaa tuloksia. Valiokunta pitää tärkeänä, että Maahanmuuttoviraston eri prosesseissa hyödynnetään lainsäädännön mahdollistamin tavoin mahdollisimman tehokkaasti automaatiota ja muita teknologisia ratkaisuja. Myös mahdollisuuksia hyödyntää tekoälyä nykyistä laajemmin on syytä selvittää. Jos Maahanmuuttoviraston toimintamenoihin kohdistetaan liian suuret säästövelvoitteet, riskinä on, ettei automaatiolla ja muilla kehittämistoimenpiteillä tavoiteltu säästöpotentiaali toteudu suunnitellusti. Hakemusten käsittelyajat uhkaavat pidentyä, jollei hakemusten käsittelyyn kohdenneta riittävästi resursseja.

Valiokunta korostaa tässä yhteydessä, että sisäisen turvallisuuden viranomaisten suorituskykyjä tulisi jatkossa tarkastella nykyistä vahvemmin yhtenä yhteensovitettuna kokonaisuutena siilomaisen jaottelun sijaan. Viranomaiset käyttävät toistensa järjestelmiä ristiin, jolloin sisäisen turvallisuuden viranomaistyö nojautuu arjessa vahvasti siihen, miten hyvin eri viranomaisten vastuulla olevat järjestelmät on rakennettu huomioimaan myös muiden viranomaiskäyttäjien tarpeita. Myös julkisen talouden heikko rahoitusasema puoltaa sitä, että sisäisen turvallisuuden tietojärjestelmäkyvykkyyksiin investoidaan vaikuttavasti yhtenä kokonaisuutena pistemäisen tai viranomaiskohtaisen kehittämisen sijaan.

***Informaatiovaikuttaminen***

Suomeen kohdistuu EU:n ja Naton jäsenmaana jatkuvaa ja aiempaa monimuotoisempaa vihamielistä informaatiovaikuttamista, jonka tavoitteena on horjuttaa ulkopuolelta yhteiskunnan toimintaa. Sillä pyritään vaikuttamaan ihmisten mielipiteisiin, asenteisiin ja toimintaan yhteiskunnan turvallisuuden ja yhtenäisyyden kannalta epäedullisesti. Valiokunta pitää tärkeänä, että suomalaista luottamusyhteiskuntaa suojataan mahdollisimman tehokkaasti vihamieliseltä informaatiovaikuttamiselta.

Informaatiovaikuttamisessa voidaan esimerkiksi levittää vääriä tai harhaanjohtavia tietoja, käyttää tarkoitushakuisesti väärin oikeaa tietoa sekä painostaa ja maalittaa sosiaalisessa

mediassa. Myös uutta teknologiaa, kuten syväväärennettyjä videoita (deepfake) voidaan hyödyntää. Ihmiset saattavat toimia tietoisesti tai tiedostamattaan informaatiovaikuttamisen välineinä. Tekoälyn kehitys tekee informaatiovaikuttamisesta ja sen keinovalikoimaan kuuluvasta disinformaatiosta entistä kohdennetumpaa ja vahingollisempaa.

Tosiasioiden luotettava selvittäminen ja dokumentointi korostuvat tiedonvälityksen nopeutuessa. On selvää, että osa väestöstä ei juurikaan seuraa virallisia viestintäkanavia eikä journalistista uutismediaa ja seuraa uutisia vain sosiaalisen median kanavista. Tällöin tapahtumien taustat saattavat jäädä epäselviksi ja tosiasioita on helppo kyseenalaistaa informaatiovaikuttamisen keinoin. Näin eri sosiaalisten ryhmien välinen ymmärrys vähenee ja todellisuudet eriytyvät toisistaan synnyttäen ristiriitoja, joita voidaan kärjistää ulkopuolisella vaikuttamisella.

Valiokunnan asiantuntijakuulemisessa on tuotu esiin, että informaatiovaikuttaminen perustuu vahvasti sosiaalisen median toimintalogiikkaan. Sosiaalista mediaa ei ensisijaisesti ole suunniteltu yhteiskunnalliseksi keskustelualustaksi, vaan verkkokaupaksi. Saadun selvityksen mukaan disinformaation levittäjät ovat saaneet viestiään läpi myös kielimalleihin. Yhtenä disinformaation levittämisen keinona voi jatkossa olla se, että henkilö kutsutaan sosiaalisen median ryhmiin, joissa kaikki muut keskustelijat ovat tekoälybotteja.

Kansalaisten luottamus demokratiaan, yhteiskunnan instituutioihin ja muihin ihmisiin suojaa yhteiskuntaa haavoittuvuuksilta ja ylläpitää henkistä kriisinkestävyyttä. Suomessa on perinteisesti luotettu vahvasti eri instituutioihin. Viimeaikaisten tutkimusten perusteella luottamus eri instituutioihin vaihtelee ja luottamuksessa on havaittu alueellisia ja väestöryhmien välisiä eroja. Informaatiovaikuttamista torjutaan myös yhteiskunnan eri toimijoiden yhteistyöllä pitämällä aktiivisesti yllä kriittistä medialukutaitoa. Valiokunta toteaa, että myös journalistinen media voi olla haavoittuvainen disinformaatiolle, ellei toimintatapoja kehitetä jatkuvasti. Journalistisella medialla on kuitenkin oma merkittävä roolinsa luotettavan ja ajantasaisen tiedon tuottajana. Vuonna 2025 julkaistun yhteiskunnan turvallisuusstrategian mukaan median merkitys henkisen kriisinkestävyyden vahvistajana korostuu.

Avoin, aktiivinen ja strateginen viranomaisviestintä on informaatiovaikuttamisen torjunnassa keskeistä. Sen avulla voidaan vahvistaa yhteiskunnallista luottamusta ja osallisuutta sekä yhteiskunnan sosiaalista yhteenkuuluvuutta. Nämä ovat yhteiskunnan kriisinkestävyyden tärkeitä osatekijöitä. Turvallisuus- ja informaatioympäristön murroksen vuoksi Suomella on oltava kyky ennakoida ja torjua informaatiovaikuttamista. Näiden tulee kytkeytyä saumattomasti viranomaisten turvallisuusjohtamiseen ja tukea valtiojohdon toimintaa.

Strategisen viestinnän tulee perustua ajantasaiseen tilanneymmärrykseen ja olla tavoitteiltaan avointa ja läpinäkyvää. Strategisella viestinnällä voidaan osaltaan vastata operatiivisesti hybridiuhkiin, mutta myös suojata yhteiskuntaa ennakoivasti ulkopuoliselta vaikuttamiselta ja vahvistaa väestön turvallisuutta ja kriisinkestävyyttä. Tämä korostuu etenkin häiriötilanteissa ja poikkeusoloissa, mutta myös pitkäjänteisessä työssä luottamusyhteiskunnan ylläpitämiseksi.

***Kriittisen infrastruktuurin suojaaminen***

Kriittisen infrastruktuurin merkitys on turvallisuustilanteen muututtua entisestään korostunut. Kriittisen infrastruktuurin tahallinen vaurioittaminen on yksi hybridivaikuttamisen keino, johon on syytä varautua. Valiokunta pitää välttämättömänä, että kriittinen infrastruktuuri kyetään kaikissa olosuhteissa turvaamaan. Tämä edellyttää toimivaa viranomaisten välistä sekä viranomaisten ja yksityisen sektorin välistä yhteistyötä ja tiedonkulkua. Myös liikenne- ja viestintävaliokunta (LiVL 17/2025 vp), puolustusvaliokunta (PuVL 14/2025 vp) ja talousvaliokunta (TaVL 40/2025 vp) käsittelevät lausunnoissaan kriittisen infrastruktuurin suojaamiseen liittyviä näkökohtia.

Selonteossa tuodaan perustellusti esiin Itämeren alueen merkitys Suomen taloudelle, huoltovarmuudelle ja kriisinkestävyydelle. Suomenlahdella viime vuosina tapahtuneet kriittisen infrastruktuurin vauriot voivat vaikuttaa yhteiskunnan elintärkeisiin toimintoihin. Valiokunnan saaman selvityksen mukaan yksittäisten vaurioiden vaikutuksen yhteiskunnan toimintoihin arvioidaan kuitenkin olevan rajallinen. Erityisen merkittävä uhka syntyisi, jos merenalaista kriittistä infrastruktuuria tuhoutuisi runsaasti samalla kertaa eri merialueilla.

Liikenne- ja viestintävaliokunta korostaa, että liikenne- ja viestintäsektori muodostavat yhteiskunnan kriittisen infrastruktuurin keskeisen osan. Liikenneverkot, satamat, tietoliikenneyhteydet ja energiainfrastruktuuri ovat keskinäisriippuvaisia, ja niiden suojaaminen on välttämätöntä koko yhteiskunnan toimintakyvyn säilyttämiseksi. Valiokunnan näkemyksen mukaan rahoituksen turvaaminen on edellytys väyläverkon pitkäjänteiselle kehittämiselle ja kunnossapidolle. Liikenne- ja viestintävaliokunta pitää tärkeänä, että valtioneuvosto jatkaa systemaattista kriittisen infrastruktuurin suojauksen kehittämistä yhteistyössä viranomaisten, kuntien ja yksityisten toimijoiden kanssa. Erityistä huomiota tulee kiinnittää riskienhallintaan, jatkuvuuden turvaamiseen sekä varautumisen ohjauksen ja valvonnan yhdenmukaisuuteen.

Selonteossa tuodaan esiin, että Suomen kriittinen infrastruktuuri on valtaosin yksityisten yritysten omistuksessa ja hallinnassa. Hallintovaliokunta toteaa, että merkittävä osa kriittisestä infrastruktuurista sijaitsee kunnissa tai kuntaomisteisissa yhtiöissä. Infrastruktuurin toiminnan merkitys ihmisten arjen turvallisuuteen tunnistetaan kaikilla toimialoilla. Talousvaliokunnan lausunnossa pidetään sisäisen turvallisuuden näkökulmasta olennaisen tärkeänä huolehtia siitä, että kriittisen infrastruktuurin häiriöttömästä toiminnasta vastaavilla yrityksillä on ajantasainen ja viranomaisten kanssa yhteinen tilannekuva kriittiseen infrastruktuuriin kohdistuvista haavoittuvuuksista ja uhkista sekä uhkien torjumiseen tarvittavista toimenpiteistä. Talousvaliokunta pitää tärkeänä myös sitä, että yritysten ja viranomaisten yhteistyötä entisestään tiivistetään ja tehostetaan sekä huolehditaan sääntelyn ajantasaisuudesta.

Hallintovaliokunta toteaa, että kriittisen infrastruktuurin suojaamisessa tulee ottaa huomioon Hätäkeskuslaitoksen kriittinen infrastruktuuri, johon kuuluvat hätäkeskukset, hätäilmoitustietojärjestelmä (Erica) sekä näihin liittyvien viestiverkkojen ja sähkönjakelun verkottuminen. Valiokunta pitää tärkeänä, että riittävä määrä hätäkeskuksia sijaitsee kalliosuojatiloissa. Samalla valiokunta korostaa sen tärkeyttä, että sisäisen turvallisuuden viranomaisille kriittisten alihankintapalvelujen häiriöttömyys myös kriisi- ja poikkeusoloissa kyetään turvaamaan.

Eduskunta on toukokuussa 2025 hyväksynyt lain yhteiskunnan kriittisen infrastruktuurin suojaamisesta ja häiriönsietokyvyn parantamisesta (HaVM 11/2025 vp), jolla on pantu täytäntöön ns. CER-direktiivi (Critical Entities Resilience). Direktiivin kansallisella toimeenpanolla pyritään parantamaan kriittisen infrastruktuurin suojaa, yhdenmukaistamaan käytäntöjä sekä lisäämään viranomaisten ja elinkeinoelämän yhteistyötä ja parantamaan tilannekuvaa. Mainitulla yleislailla on täydennetty sektorikohtaista sääntelyä, ja tarkoituksena on ollut, että sen mukaiset toimenpiteet, huoltovarmuustoiminta ja valmiuslain mukainen varautuminen täydentävät toisiaan. Valiokunta pitää tärkeänä varmistaa, että kriittistä infrastruktuuria koskeva lainsäädäntö on muiltakin osin ajan tasalla. Hallintovaliokunnan asiantuntijakuulemisessa on tuotu esiin, että CER-direktiivin mukaisten kriittisten toimijoiden ulkopuolelle jää myös palveluja, joilla on merkitystä suomalaisten arjen turvallisuudelle. Valiokunta korostaa myös sitä, että paikkatieto on otettava huomioon kriittisen infrastruktuurin suojaamisessa.

Valiokunta kiinnittää huomiota hybridiuhkiin liittyvään toimintamalliin, jossa häirintää kohdistetaan samanaikaisesti useaan yhteiskunnan toiminnan kannalta kriittiseen toimintoon tai kriittisen infrastruktuurin häirinnän yhteydessä jaetaan valheellista tietoa sen luonteesta tai tarkoitusperistä. Valiokunta toteaa, että tämänkaltaiset tilanteet aiheuttavat usein epävakautta yhteiskuntaan ja niillä voi olla sisäistä turvallisuutta heikentävä vaikutus. Siksi on tärkeää, että suunnitelmat ja toimenpiteet kriittisen infrastruktuurin suojaamiseksi kattavat myös sellaiset tilanteet, joissa useat hybridiuhkat toteutuvat samanaikaisesti. Valiokunta toteaa, että tilanteisiin, joissa uhkat kohdistuvat samaan aikaan useampaan kriittiseen kohteeseen, on muutoinkin syytä varautua asianmukaisesti. Näissä tilanteissa korostuvat viranomaisten riittävä resursointi ja etenkin resurssien tarkoituksenmukainen kohdentaminen.

*Ahvenanmaa.* Selonteossa tuodaan esiin Ahvenanmaahan liittyviä erityiskysymyksiä kriittisen infrastruktuurin suojaamisen näkökulmasta. Hallintovaliokunta on käsitellyt Ahvenanmaan erityisasemaa puolustusselonteosta antamassaan lausunnossa (HaVL 7/2025 vp).

Puolustusvaliokunta korostaa lausunnossaan, että kriittisen infrastruktuurin suojaamisessa tulee huomioida myös Ahvenanmaa. On myönteistä, että selonteossa on varsin perusteellisesti arvioitu Ahvenanmaan merkitystä. Ahvenanmaan kautta kulkee tärkeitä energia-, tietoliikenne- ja meriyhteyksiä. Hallintovaliokunta yhtyy puolustusvaliokunnan tavoin selonteon näkemykseen siitä, että Manner-Suomen ja Ahvenanmaan poliisin yhteistoimintaa tulee syventää, jotta viranomaisilla on valmius vastata erilaisiin hybridiuhkiin. Manner-Suomen ja Ahvenanmaan poliisin yhteistyötä kriisitilanteessa voivat vaikeuttaa hallinnolliset ja lainsäädännölliset erot, viestinnän haasteet sekä rajalliset resurssit Ahvenanmaalla. Myös kieli- ja toimintakulttuurierot voivat hidastaa yhteistoimintaa.

Sisäisen turvallisuuden kannalta merkittävien oikeudenalojen osalta lainsäädäntö- ja hallintovalta on jaettu valtakunnan ja Ahvenanmaan maakunnan välillä. Valtakunnalla on Ahvenanmaan itsehallintolain (1144/1991) 27 §:n 28 ja 34 kohtien mukaan lainsäädäntövalta asioissa, jotka koskevat väestönsuojelua, puolustus- ja rajavartiolaitosta, järjestysvallan toimintaa valtion turvallisuuden varmistamiseksi, puolustustilaa ja valmiutta poikkeusolojen varalta. Valtakunnan toimivaltaan kuuluvat myös terrorismin torjunta ja aluevalvonta. Maakunnalla puolestaan on itsehallintolain 18 §:n 1, 6 ja 12 kohtien mukaan lainsäädäntövalta asioissa, jotka koskevat

maakunnan hallitusta sekä sen alaisia viranomaisia ja laitoksia, yleistä järjestystä ja turvallisuutta, palo- ja pelastustointa sekä terveydenhuoltoa.

Valtakunta ja maakunta ovat sopineet itsehallintolain 32 §:n mukaisella sopimusasetuksella poliisitoimen hallinnosta Ahvenanmaalla (tasavallan presidentin asetus poliisihallinnosta Ahvenanmaan maakunnassa, 56/2020). Sopimusasetuksen mukaan Ahvenanmaan poliisiviranomainen ylläpitää yleistä järjestystä ja turvallisuutta sekä suorittaa muut poliisille kuuluvat tehtävät. Valtakunnan poliisi vastaa Ahvenanmaan maakunnassa valtakunnan turvallisuudesta ja huolehtii suojelupoliisille ja keskusrikospoliisille kuuluvista tehtävistä.

Suunnitelmissa, resursoinnissa ja viranomaisyhteistyössä on huomioitava Ahvenanmaan demilitarisoitu ja neutralisoitu asema, saaristo-olosuhteista johtuvat erityiset haasteet ja myös se, että Ahvenanmaa on yksikielisesti ruotsinkielinen ja että yhteydenpidon ahvenanmaalaisiin viranomaisiin on tapahduttava ruotsin kielellä. Tietyissä tapauksissa Ahvenanmaan osalta tarvitaan erityisratkaisuja, koska sen viranomaisrakenteet ja lainsäädäntö poikkeavat valtakunnan viranomaisrakenteista ja lainsäädännöstä. Hallintovaliokunta pitää myös tärkeänä, että maakunnan ja valtakunnan viranomaisten välillä käydään jatkuvaa vuoropuhelua. Esimerkiksi erilaisten hybriditilanteiden varalta on tärkeää, että kunkin viranomaisen vastuualueet ja yhteiset toimintamallit ovat selkeät.

***Kyberturvallisuus, tietoverkkorikollisuus ja tekoäly***

Kuten selonteossa asianmukaisesti todetaan, jatkuva teknologinen murros ja muut yhteiskunnalliset muutosvoimat tuottavat viranomaisille uusia tehtäviä ja ongelmat ovat yhä monimutkaisempia. Selonteossa korostetaan erityisesti teknologisen kehityksen seurantaa sekä kykyä ymmärtää kehitykseen liittyviä turvallisuusuhkia ja murroksellisten teknologioiden tuomia mahdollisuuksia turvallisuuden parantamiseen. Sisäisen turvallisuuden toimijoiden kykyä ja kapasiteettia teknologian seurantaan ja hallintaan tulee vahvistaa. Kyberturvallisuutta ja yhteiskunnan digitalisoitumista käsitellään selonteossa kuitenkin melko suppeasti siihen nähden, mikä merkitys kyberturvallisuudella on nykyisessä yhteiskunnassa.

Liikenne- ja viestintävaliokunnan lausunnon mukaan tietoverkot ja digitaalinen infrastruktuuri ovat kriittisiä niin julkiselle kuin yksityiselle sektorille, ja lausunnossa painotetaan, että niiden toimintavarmuus on kansallisen turvallisuuden perusedellytys. Hallintovaliokunnan asiantuntijakuulemisessa on kiinnitetty huomiota siihen, että Suomen ja Euroopan digitaalinen infrastruktuuri on yhä riippuvaisempi ulkopuolisten palveluntarjoajien tuottamista palveluista. Tällä on merkitystä myös sisäisen turvallisuuden kannalta.

Suomen kyberturvallisuuden uhkataso on pysynyt kohonneena. Poliisin tutkinnassa on useita merkittäviä organisaatioihin kohdistuneita kokonaisuuksia. Suuri osa poliisille ilmoitetuista tietoverkkorikoksista liittyy kuitenkin yksityisten henkilöiden sosiaalisen median tileihin, sähköpostitileihin ja muihin vastaaviin alustoihin kohdistuneisiin tietomurtoihin. Erilaiset rikollisen palveluteollisuuden muodot ovat edelleen lisääntyneet verkkoympäristössä. Rikollisten palveluiden kautta hankitut tuotteet mahdollistavat kyberrikosten tekemisen ilman teknistä osaamista ja usein erittäin edullisesti. Rikoksen voi teettää palveluna, mikä madaltaa käyttökynnystä ja lisää uhkapotentiaalia.

Rikolliset hyödyntävät tekoälyä muun muassa automatisoidakseen tietojen kalastelua, identiteettivarkauksia ja kiristysohjelmia. Tekoäly mahdollistaa jatkuvasti nopeamman ja tehokkaamman tavan hyödyntää haittaohjelmia. Sen avulla voidaan luoda yhä uskottavampia valeidentiteettejä ja syvävääreennysvideoita sekä kohdentaa tietojen kalastelua. Sosiaalinen hakkerointi helpottuu ja nopeutuu tekoälyn kehityksen myötä. Henkilökohtaisen datan ja yksilöllisten biologisten tunnisteiden hyväksikäyttö on jo lisääntynyt. Nämä tiedot ovat yksilön henkilökohtaisimpia tietoja, ja ne ovat kehittyvän teknologian myötä yhä merkittävämmässä roolissa kyberrikollisuudessa.

Valiokunta pitää välttämättömänä, että poliisilla on riittävä kyky torjua myös tietoverkkorikollisuutta. Tämä edellyttää suunnitelmallista uuden teknologian ja uudenlaisten toimintatapojen hyödyntämistä. Digitalisaatio muuttaa rikollisuutta, ja myös sen torjuntaan vaaditaan uudenlaista osaamista ja työvälineitä. Digitalisaatio tarjoaa rikostorjunnalle uusia mahdollisuuksia. Kyvykkyyden kehittämiseen tarvitaan riittävät resurssit sekä rahoitusta myös päivitys- ja ylläpitokuluihin. Nykyisessä turvallisuusympäristössä hybridi- ja kyberuhkien suorituskykyjen kehittäminen yhteisesti eri viranomaisten kesken on välttämätöntä.

Valiokunta pitää tärkeänä, että poliisin kykyä toimia verkossa kehitetään. Tämä kyvykkyys muodostuu erityisesti valvonnasta, rikostiedustelusta, rikostutkinnasta ja varojen jäljityksestä ja siihen liittyy myös tekoälykyvykkyys. Poliisilla ja muillakin viranomaisilla tulee olla käytössään tehokkaat tekoälytyökalut lakisääteisten tehtäviensä hoitamiseksi. Lainsäädännön tulee mahdollistaa se, että viranomaiset voivat käyttää tekoälyä mahdollisimman laajasti ja tarkoituksenmukaisesti. Valiokunta kiirehtii puheena olevan lainsäädännön valmistelua. Samalla valiokunta toteaa, että tekoälyn käyttöön liittyy muun ohella turvallisuuteen liittyviä ja eettisiä näkökohtia, jotka on otettava myös lainsäädännön valmistelussa huomioon.

Sen lisäksi, että tekoälyn käyttäminen vaarantaa edellä todetuin tavoin osaltaan sisäistä turvallisuutta, se tulee jatkossa tunnistaa yhtenä sisäisen turvallisuuden viranomaisten käytössä olevana työkaluna esimerkiksi rikosten torjunnassa.

***Siviilivalmiuden kehittäminen (pelastustoimi)***

Hallintovaliokunta toteaa, että pelastustoimen rooli keskeisenä sisäisen turvallisuuden toimijana jää selonteon toimenpiteissä melko vähäiselle huomiolle, vaikka toimintaympäristön kuvauksessa nostetaan esiin useita kehityskulkuja, jotka vaikuttavat merkittävästi pelastustoimeen. Selonteon painopisteistä vain yksi, siviiliväestön tehokas suojaaminen laajoissa häiriötilanteissa ja poikkeusoloissa, liittyy pelastustoimeen ja sekin pääosin väestönsuojeluun. Valiokunta korostaa, että pelastustoimen kokonaisuus perustuu päätoimisen ja sivutoimisen henkilöstön lisäksi sopimuspalokuntiin sekä vapaaehtoiseen pelastustoimintaan osallistuviin toimijoihin ja että näillä kaikilla on keskeinen rooli pelastustoimen toimintakyvyn ja yhteiskunnan kriisinkestävyyden turvaamisessa.

Pitkän aikavälin tavoitteeksi selonteossa asetetaan se, että pelastustoimen viranomaisten suorituskykyä tulisi edelleen kehittää vastaamaan paremmin toimintaympäristön muutokseen, ottaen huomioon pelastusviranomaisten kyvyn huolehtia siviiliväestöön kohdistuviin uhkiin varautumisesta ja sen edellyttämistä järjestelyistä. Valiokunta pitää tätä tärkeänä ja toteaa, että

pelastustoimi on myös sotilaallisen voimankäytön tilanteissa keskeinen toimija onnettomuustilanteisiin ja sotilaallisesta toiminnasta aiheutuviin uhkiin varautumisessa. Lisäksi pelastustoimi vastaa muun ohella kansainvälisen avunannon ja sen vastaanoton järjestelyistä toimialallaan sekä osallistuu siviilivalmiusviranomaisia koskevaan varautumistyöhön EU:ssa.

Selonteon mukaan tapaturmat ja vakavat onnettomuudet ovat edelleen merkittävin turvallisuusuhka ihmisten arjessa, vaikka niiden määrää on viime vuosina onnistuttu vähentämään. Valiokunnan asiantuntijakuulemisessa on tuotu esiin, ettei arjen turvallisuuden eli tavanomaisten onnettomuuksien ja tapaturmien ehkäisemisen merkitystä korosteta kuitenkaan selonteossa riittävästi. Valiokunta tähdentää, että niin sanotut päivittäisonnettomuudet on kyettävä hoitamaan myös normaaliolojen häiriötilanteissa ja poikkeusoloissa muiden tällaisissa tilanteissa eteen tulevien tehtävien lisäksi.

Pelastustoimen ja muiden viranomaisten on varauduttava aiempaa enemmän sään ääri-ilmiöihin ja kansainvälisen avun vastaanottamiseen erilaisissa onnettomuuksissa. Sään ääri-ilmiöt aiheuttavat muutoksia onnettomuustyyppeihin. Muun muassa tulvat, myrskyt ja maastopalot työllistävät jatkossa pelastusviranomaisia nykyistä enemmän. Käynnissä oleva energiamurros vaikuttaa myös arjen riskeihin esimerkiksi akkujen, aurinkovoimaloiden, vedyn ja ydinvoiman käytön lisääntyessä. Tämäkin vaikuttaa pelastustoiminnan suorituskykyvaatimuksiin ja tehtäväprofiiliin. Myös vanhenevan väestön kotona asuminen pidempään näkyy pelastustoimen palveluissa ja tehtävissä.

Valiokunta korostaa onnettomuuksien ehkäisyn merkitystä. Pelastustoimen on kyettävä panostamaan nykyistä vahvemmin onnettomuuksien ehkäisyyn ja turvallisuusviestintään, jotta tavoitteet tulipalojen ja palokuolemien vähentämisestä voidaan jatkossakin saavuttaa. Suomen väestö on muuttunut aiempaa monikulttuurisemmaksi ja monikielisemmäksi, mikä tuo omat haasteensa turvallisuusviestinnän saavutettavuudelle.

Valiokunta pitää välttämättömänä, että pelastustoimen resurssit ja riittävä rahoitus turvataan riippumatta valtiontalouden heikkenevästä tilanteesta. Tältä osin on syytä huomata, että pelastustoimen normaaliolojen resurssit ovat samat, jotka ovat käytettävissä normaaliolojen häiriötilanteissa ja poikkeusoloissa, myös sodan aikana. Henkilöstöresurssien lisäksi pelastustoimen käyttöön tarvitaan riittävä määrä suorituskykyistä kalustoa sekä riittävän kattava pelastusasemaverkosto. Pelastustoiminnan toimintavalmiudesta tulee huolehtia sen varmistamiseksi, että kaikki Suomessa asuvat saavat nopeasti apua sitä tarvitessaan.

Hallintovaliokunta pitää perusteltuna, että selonteossa nostetaan esiin väestön varoittamiseen, väestönsuojiin ja väestönsuojeluun liittyvät kehittämistarpeet. Näiden lisäksi selonteossa korostetaan tarvetta vahvistaa ihmisten sitoutuneisuutta omatoimiseen varautumiseen. Omatoiminen varautuminen lisää henkistä kriisinkestävyyttä. Mahdollisessa kriisitilanteessa viranomaistoiminta voidaan kohdentaa tehokkaammin, kun ihmisillä on riittävä kyky huolehtia välittömistä tarpeistaan. Valiokunta pitää tärkeänä, että väestön omatoimista varautumista ja ymmärrystä henkilökohtaisesta vastuusta vahvistetaan. Erilaisiin lyhytaikaisiin häiriötilanteisiin tehdyllä omatoimisella varautumisella luodaan pohja pitkäaikaisista häiriötilanteista selviytymiseen.

Valiokunta pitää välttämättömänä, että vaaratiedottaminen ja väestön varoittamisjärjestelmä vastaavat turvallisuusympäristön muutosta ja että järjestelmien toimivuus myös poikkeusoloissa varmistetaan selonteon kirjausten mukaisesti. Vaaratiedottaminen ja väestön varoittaminen perustuvat monikanavaisuuteen, jolla pyritään tavoittamaan varoitettava väestönosa mahdollisimman kattavasti. Vaaratiedote julkaistaan nykyisellään radiossa, 112-sovelluksessa ja tarvittaessa tv:ssä. Lisäksi vaaratiedote tulee näkyviin teksti-tv:ssä, YLE-sovelluksessa sekä Hätäkeskuslaitoksen ja YLEn verkkosivuilla. Pelastusviranomaiset voivat varoittaa väestöä tarvittaessa myös kiinteillä väestöhäylyttimillä ja kaiutinautoilla.

Valiokunnan saaman selvityksen mukaan kiinteän väestöhälytinjärjestelmän nykytilaa ja kehittämistarpeita selvitetään parhaillaan. Lisäksi käynnissä on hanke, jossa kehitetään 112-sovellukseen ominaisuus, joka varoittaa väestöä ilmasta uhkaavista vaaroista. Tämä mahdollistaa väestön nykyistä nopeamman ja monikanavaisemman varoittamisen. Valiokunta pitää tärkeänä, että samaan aikaan valmistellaan myös cell broadcast -teknologiaan perustuvan EU-alert-konseptin mukaisen vaaratiedotejärjestelmän käyttöönottoa Suomessa. Viimeksi mainittu järjestelmä on käytössä tai rakenteilla 28:ssa Euroopan maassa. Siinä vaaratiedotteet lähetetään määritetyille tukiasemille, joiden kautta tiedotteet välittyvät kaikkiin niiden peittoalueella oleviin älypuhelimiin. Valiokunta toteaa, että vaaran tai uhkan tunnistamisen, uhka-alueen määrittelyn ja päätöksen uhka-alueen väestön varoittamisesta on tapahduttava mahdollisimman nopeasti riippumatta siitä, mitä teknologiaa vaaratiedottamisessa käytetään.

Hallintovaliokunnan asiantuntijakuulemisessa on esitetty siviilipalveluksen kehittämistä niin, että siviilipalvelusta suorittavista henkilöistä koulutetaan tietty määrä henkilöitä erilaisiin väestönsuojelutehtäviin. Valiokunta pitää perusteltuna selvittää, voidaanko siviilipalveluksen suorittaneita määrätä poikkeusoloissa pelastustoimen ja väestönsuojelun tehtäviin.

Selonteossa tunnistetaan vapaaehtoisten ja sopimusperusteisten turvallisuustoimijoiden korostunut merkitys etenkin harvaan asutuilla alueilla. Erityisesti sopimuspalokunnilla on merkittävä rooli ensivastetoimijoina ja pelastuspalvelujen tuottajina. Hallintovaliokunta on useissa yhteyksissä korostanut sopimuspalokuntien keskeistä merkitystä pelastustoimen palvelujärjestelmän kokonaisuudessa ja painottanut, että sopimuspalokuntien asema ja toimintaedellytykset tulee turvata erilaisin toimenpitein.

Valiokunta toteaa, että sopimuspalokunnat osallistuvat hälytystehtäviin koko maassa. Niiden merkittävyys kasvaa pitkäkestoisissa, laaja-alaisissa ja päällekkäisissä tehtävissä. Sopimuspalokunnat ovat nopeasti käyttöön otettava valtakunnallisesti kattava resurssi, joka on turvattava pitkäjänteisesti. Valiokunta korostaa myös sopimuspalokuntien nuorisotyön merkitystä. Sen avulla voidaan ehkäistä syrjäytymistä ja lisätä nuorten turvallisuus- ja varautumisosaamista.

***Viranomaisten suorituskyky ja resurssitarpeet***

*Yleisiä näkökohtia*

Eduskunta on edellisen sisäisen turvallisuuden selonteon yhteydessä edellyttänyt, että hallitus huolehtii sisäisen turvallisuuden keskeisten viranomaisten (poliisi, Rajavartiolaitos,

pelastustoimi, Hätäkeskuslaitos, Tulli ja Maahanmuuttovirasto), rikosoikeudenhoidon ketjuun kuuluvien oikeushallinnon viranomaisten (Syyttäjälaitos ja Rikosseuraamuslaitos) sekä tuomioistuinlaitoksen toimintaedellytyksistä ja turvaa niiden rahoituspohjan vaalikaudet ylittävällä, kestävällä ja pitkäjänteisellä tavalla sisäisen turvallisuuden selonteossa (VNS 4/2021 vp) esitettyihin resurssitarpeisiin perustuen.

Valiokunta on edellä korostanut, että sisäisen turvallisuuden turvaaminen on valtion tärkeimpiä tehtäviä. Sisäisen turvallisuuden viranomaisilla on keskeinen rooli erilaisten onnettomuuksien ja häiriöiden tai rikosten tapahtuessa. Viranomaisten vastuu ulottuu suomalaisten arjen turvallisuudesta poikkeusoloihin. Rajavartiolaitos, poliisi ja Tulli ovat myös aluevalvontalain (755/2000) mukaisia aluevalvontaviranomaisia.

Erilaisiin turvallisuusuhkiin on kyettävä varautumaan ja vastaamaan tehokkaasti. Valiokunta toteaa, että tämä edellyttää ajantasaista lainsäädäntöä, viranomaisten riittäviä toimivaltuuksia sekä riittäviä resursseja viranomaisten tehtävien hoitamiseen. Valiokunta pitää välttämättömänä, että viranomaisten suorituskyky turvataan. Perustoimintojen suorituskyvyn turvaaminen luo edellytykset myös hybridiuhkiin ja vakaviin häiriötilanteisiin vastaamiselle. Muuttuneessa ulkoisessa turvallisuusympäristössä Suomella on oltava kyky varautua myös erityisen vakaviin uhkiin, kuten sotaan ja aseelliseen konfliktiin.

Selontekoon on kirjattu sisäisen turvallisuuden keskeisten viranomaisten, rikosoikeudenhoidon ketjuun kuuluvien viranomaisten sekä tuomioistuinlaitoksen toimintaedellytysten varmistaminen ja niiden rahoituspohjan turvaaminen julkisen talouden tilanne huomioiden. Selonteon mukaan turvallisuusympäristön muutos, tunnistetut riskit ja suorituskykyvaatimukset edellyttävät turvallisuusviranomaisten resurssien vahvistamista.

Hallintovaliokunta on viimeisimmissä talousarvio- ja kehyslausunnoissaan (esim. HaVL 21/2025 vp ja HaVL 8/2025 vp) pitänyt erittäin perusteltuna, että sisäministeriön hallinnonalan määrärahatasoa on aiemmin tehdyillä päätöksillä nostettu. Valiokunnan saaman selvityksen perusteella kuluvan vaalikauden määrärahalisäyksillä kyetään vastaamaan merkittävään osaan selonteossa esitetyistä toimenpiteistä ja turvallisuusympäristön haasteista. Julkisen talouden tila ei kuitenkaan todennäköisesti mahdollista rahoitustason merkittävää kasvattamista lähivuosina. Valiokunta pitää tämänkin vuoksi tärkeänä, että kokonaisturvallisuusajattelu näkyy jatkossa nykyistä vahvemmin myös turvallisuusviranomaisten rahoituksen kohdentumisessa ja esimerkiksi yhteishankintoina. Etenkin pidemmän aikavälin hankinnat on pyrittävä suunnittelemaan huolellisesti niin, että muutokset toimintaympäristössä voidaan ottaa mahdollisimman hyvin huomioon.

Valtiovarainvaliokunta esittää lausunnossaan harkittavaksi strategisten kumppanuuksien hyödyntämistä sisäisen turvallisuuden hankinnoissa nykyistä laajemmin. Niiden avulla on mahdollista lisätä sisäisen turvallisuuden toimijoiden kustannustehokkuutta ja huoltovarmuutta samaan tapaan kuin on ulkoisen turvallisuuden osalta toimittu. Vakavasti tulee harkita myös mobilisoitujen toimintojen lisäämistä, jotta voidaan välttää sekä taloudellisia tappioita että ihmishenkien menetyksiä vakavissa häiriötilanteissa. Hallintovaliokunta toteaa, että sisäisen turvallisuuden rahoituksessa tulee lisäksi hyödyntää täysimääräisesti kansallinen ja

kansainvälinen tutkimus-, kehittämis- ja innovaatiorahoitus sekä haettavissa oleva muu EU:n ja Naton rahoitus.

Tietojärjestelmät ovat kiinteä osa viranomaisten suorituskykyä. Valiokunta kiinnittää kaikkien viranomaisten osalta huomiota ICT-järjestelmien laatuun, pitkään käyttöikään, toimivuuteen ja käyttökustannusten hallintaan koko niiden elinkaaren ajan sekä varsinkin laajojen tietojärjestelmähankkeiden johtamiseen. Tietojärjestelmähankkeet on kyettävä toteuttamaan niin, että järjestelmistä on tosiasiallista hyötyä toiminnan kehittämisessä.

Valiokunta toteaa, että hybridivaikuttamisen lisääntyessä korostuvat myös tietojärjestelmien toimivuus ja tietoturvallisuus. Kuten valiokunta on edellä todennut, esimerkiksi hätäkeskustietojärjestelmä voi olla hybridivaikuttamisen kohteena ja muihinkin viranomaisten järjestelmiin kohdistuu merkittäviä hybridi- ja kyberuhkia. Niiden havainnointikykyä tulee edelleen kehittää, jotta esimerkiksi viranomaisten tietojärjestelmiin kohdistuvat laajat tietomurrot voidaan mahdollisimman hyvin ehkäistä ennalta ja niiden tapahtuessa vahingot minimoida.

Hallitus on päättänyt sopeuttamistoimista, joista yli 400 miljoonaa euroa kohdistuu valtion virastoihin. Sisäministeriön hallinnonalan osuus tästä on vuonna 2026 yhteensä noin 19 miljoonaa euroa. Tämän lisäksi kehysriihessä päätetystä uudesta toimintamenosäästöstä (130 milj. euroa vuodesta 2026 eteenpäin) sisäministeriön hallinnonalalle kohdentuu 16,4 miljoonaa euroa. Hallintovaliokunta pitää nykyisessä turvallisuustilanteessa välttämättömänä, että turvallisuusviranomaisten keskeinen rooli on säästöpäätöksiä tehtäessä pyritty ottamaan huomioon. Hallitus on esimerkiksi linjannut, ettei poliisien ja rajavartijoiden määrää vähennetä. Myös suojelupoliisin strategisen toimintakyvyn turvaamista on perustellusti priorisoitu. Tämä tarkoittaa sitä, että säästötoimenpiteet kohdistuvat pääosin tukitoimiin, hallintoon ja hallinonalan muihin viranomaisiin.

Yleinen kustannustason nousu kiihdyttää menopaineita etenkin ICT- ja toimitilakustannuksissa, mikä voi lisätä viranomaisten rahoitusvajetta nopeastikin. Valiokunnan käsityksen mukaan yleinen kustannustason nousu asettaa haasteita kaikille viranomaisille. Valiokunta pitää tärkeänä, että ICT- ja toimitilakustannuksiin tarvittava rahoitus kyetään turvaamaan pitkäjänteisesti niin, ettei henkilöstö- ja hallintomenoihin tarkoitettu toimintamenorahoitus samalla pienene.

Hallintovaliokunta toteaa, että Puolustusvoimille kohdennetaan erittäin merkittäviä lisäresursseja muuttuneessa turvallisuustilanteessa. Valiokunta pitää välttämättömänä, että samalla varmistetaan, että sisäisen turvallisuuden viranomaisten, etenkin poliisin ja Rajavartiolaitoksen resurssit ovat vallitsevan turvallisuusympäristön edellyttämällä tasolla. Valiokunta huomauttaa puolustusvaliokunnan tavoin siitä, että Nato-maiden tulee vuoteen 2035 mennessä käyttää bruttokansantuotteestaan 3,5 prosenttia kovaan turvallisuuteen ja 1,5 prosenttia muihin turvallisuutta tukeviin toimiin.

Sisäisen turvallisuuden kehittämiseen Suomessa käytetyt resurssit ovat hallintovaliokunnan mielestä luontevasti sisällytettävissä mainittuun 1,5 prosentin tavoitteeseen. Lisäksi on syytä ottaa huomioon, että Rajavartiolaitoksen toimivaltuuksia ja valmiutta hyödynnetään osana puolustusjärjestelmää alueellisen koskemattomuuden valvonnassa ja turvaamisessa sekä erityisesti itärajalla ja merialueilla hybridivaikuttamisen hallintaan sekä torjuntaan.

Rajavartiolaitos osallistuu sotilaalliseen maanpuolustukseen antamalla sotilaskoulutusta, ylläpitämällä ja kehittämällä puolustusvalmiutta yhteistoiminnassa Puolustusvoimien kanssa sekä huolehtimalla aluevalvonnasta valtakunnan rajoilla ja siellä, minne sen toiminta kohdentuu. Puolustusvalmiuden vaatiessa rajajoukot tai niiden osia voidaan liittää Puolustusvoimiin. Rajajoukkojen kokoonpanoja, käyttöperiaatteita ja materiaalia kehitetään osana puolustusjärjestelmää yhteistoiminnassa Puolustusvoimien kanssa. Rajavartiolaitoksen materiaalihankkeissa otetaan huomioon sotilaallisen maanpuolustuksen tarpeet. Merkittävä osa Rajavartiolaitoksen budjetista luetaan jo tällä hetkellä Naton edellyttämiin BKT-osuuksiin. Valiokunta korostaa tässäkin yhteydessä, että Ukrainasta saadut kokemukset osoittavat, että sisäisen turvallisuuden viranomaiset ovat keskeisen tärkeitä ensivasteen toimijoita tilanteen kriisiytyessä.

*Poliisi*

Poliisin rooli keskeisenä sisäisen turvallisuuden viranomaisena on kasvanut samalla, kun turvallisuusympäristö on jatkuvasti monimutkaistunut. Hallintovaliokunta tähdentää, että poliisin näkyvyys koko maassa, hyvä suorituskyky ja toimintavalmius kiireellisissä hälytystehtävissä ovat keskeisessä asemassa vahvistettaessa kansalaisten luottamusta koko yhteiskuntaan ja sen vakauteen. Vaikka poliisinkin tulee jatkossakin panostaa rikosten ja muiden haitallisten ilmiöiden ennaltaehkäisyyn, poliisin keskeisenä ydintoimintona on yhä kiireellisten turvallisuuspalvelujen tuottaminen. Poliisin toimintakyky on turvattava pitkäjänteisesti.

Valiokunta toteaa, että poliisi on tiiviisti läsnä kansalaisten arjessa ja tekee siinä roolissa jatkuvasti havaintoja turvallisuusympäristöstä ja sen muutoksista. Saatua tietoa voidaan hyödyntää turvallisuusympäristön muutosten havaitsemisessa ja hybridiuhkien varhaisessa torjunnassa. Näin muodostuvaa tilannekuvaa voidaan käyttää myös muiden turvallisuusviranomaisten toiminnan kehittämisessä.

Poliisin toimintamenojen määrärahatasoa on nostettu merkittävästi kuluvalla hallituskaudella. Valiokunta pitää myönteisenä, että määrärahatason nosto mahdollistaa poliisin toiminnan pitkäjänteisen suunnittelun. Poliisin henkilöstömäärä on ollut tasaisessa kasvussa jo vuodesta 2017 alkaen, mutta aiemmat lisäykset ovat olleet pääosin kertaluonteisia. Tavoitteena on, että poliisin operatiivisissa tehtävissä olevan henkilöstön määrä kasvaa kehyskaudella 500 henkilötyövuodella yli 8 000 henkilötyövuoteen. Valiokunnan saaman selvityksen mukaan tämä tavoite tulee toteutumaan. Valiokunta pitää välttämättömänä, että poliisin määrärahat pysyvät vähintään tehtyjen päätösten mukaisella tasolla.

Selontekoon on kirjattu tavoitteeksi turvata poliisin suorituskyky vastata entistä kyvykkäämmin sekä paikallisiin ääriväkivallantekoihin että valtakunnallisesti eteneviin vaativiin ja poikkeuksellisiin poliisitoiminnallisiin tilanteisiin parantamalla erikoisjoukkojen suorituskykyä. Valiokunta on pitänyt tärkeänä, että poliisin valmiusyksikön suorituskykyä vahvistetaan vuoden 2026 talousarviossa 5 miljoonan euron lisämäärärahalla ja rahoitusta nostetaan kehyskauden loppuun mennessä asteittain niin, että se on noin 8 miljoonaa euroa vuonna 2029. Tällä panostuksella vahvistetaan poliisin kykyä reagoida nopeasti merkittäviin ulkoisiin uhkiin ja hoitaa vaativia erityistilanteita. Valiokunta toteaa, että tavoiteltava suorituskyky edellyttää riittävää määrää koulutettua henkilöstöä sekä asianmukaista varustelua ja kalustoa.

Määrärahatason nostamisesta huolimatta myös poliisille aiheutuu säästövelvoitteita julkisen talouden sopeuttamistoimista. Poliisin toimintamenoihin kohdistuu yhteensä 15 miljoonan euron tuottavuussäästö vuonna 2026. Poliisin tuottavuustoimet koostuvat kustannusten hillinnästä, hallinto- ja tukitoimien kehittämisestä ja digitalisaation hyödyntämisestä. Valiokunta pitää tärkeänä, että pääpaino tuottavuusohjelmassa on toiminnan tehostamisessa ja kehittämisessä. Valiokunta katsoo, että tuottavuussäästöt tulee toteuttaa niin, etteivät ne vaikuta poliisin operatiiviseen toimintaan. Tämä on tärkeää viestiä myös henkilöstölle. Erityisesti vallitsevassa turvallisuustilanteessa on välttämätöntä, että poliisin operatiivisissa tehtävissä toimivan henkilöstön määrän lisäykset toteutuvat hallitusohjelman ja aiemmin tehtyjen päätösten mukaisesti. Valiokunta toteaa lisäksi, että myös poliisin toiminnan kustannukset ovat voimakkaassa kasvussa, eikä myönnetty lisämääräraha riitä kattamaan tulevien vuosien menotarpeita. Tästäkin syystä tulee huolehtia siitä, että poliisin niukat resurssit voidaan kohdentaa mahdollisimman tehokkaasti poliisin ydintehtäviin.

Valiokunta pitää tärkeänä, että poliisin läsnäolo koko maassa turvataan. Valiokunta katsoo, että poliisin toimintamenojen tason nostamisen tulee parantaa poliisin näkyvyyttä myös harvaan asutuilla alueilla ja maakuntakeskusten ulkopuolella. Tämä edellyttää muun ohella sitä, että kaikille poliisilaitoksille saadaan rekrytoitua riittävästi henkilöstöä. Valiokunta on jo aiemmin tuonut esiin, että esimerkiksi Itä-Suomessa ja Pohjanmaalla on ollut vaikeuksia saada riittävästi hakemuksia kaikkiin avoinna olleisiin poliisin tehtäviin.

Selonteon tavoitteen mukaan poliisin operatiivisen henkilöstön määrää tulisi kahden seuraavan hallituskauden aikana lisätä yhteensä kymmenellä prosentilla vähintään 8 800 henkilötyövuoden tasolle. Poliisitoimen toimintamenot mahdollistavat henkilötyövuosien määrän noston hallitusohjelman linjaamaan 8 000 henkilötyövuoteen vuonna 2027. Tavoitteesta jää 800 henkilötyövuotta täytettäväksi seuraavilla vaalikausilla. Hallintovaliokunta toteaa, että toimintaympäristön haasteisiin nähden riittävä henkilöstön määrä on keskeisin tekijä poliisitoiminnan tavoitteiden toteutumisessa. Samalla valiokunta huomauttaa, että poliisin henkilöresurssit ovat edelleen varsin pienet verrattuna esimerkiksi muihin EU:n jäsenvaltioihin ja myös Pohjoismaihin. Valiokunta tähdentää, että poliisin on kyettävä edelleen hoitamaan perinteiset tehtävänsä laadukkaasti samalla, kun muuttuva toimintaympäristö aiheuttaa poliisille yhä uudenlaisia tehtäviä.

*Suojelupoliisi*

Selonteon mukaan suojelupoliisin strateginen suorituskyky turvataan huomioiden viraston keskeinen rooli kansallisen turvallisuuden ylläpitämisessä. Tavoitteena on myös turvata pidemmällä aikavälillä suojelupoliisin resurssit turvallisuusuhkiin liittyvän tiedustelutiedon hankkimiseksi, ennalta estämisen kehittämiseksi sekä suojelupoliisin tehtävien ja velvollisuuksien suorittamiseksi. Hallintovaliokunta tähdentää, että luotettavan tiedustelutiedon merkitys on muuttuneessa turvallisuusympäristössä entisestään korostunut. Suojelupoliisin ennakkovaroittaminen ja tiedustelukyvyn turvaaminen antavat mahdollisuuden saada ajoissa tiedon Suomeen kohdistuvista vakavista kansallisen turvallisuuden uhkista. Näin uhkiin voidaan varautua ja estää uhkien toteutuminen. Suojelupoliisin resurssit ja toimintakyky on turvattava selonteossa todetun mukaisesti.

Suojelupoliisille on osoitettu vuodesta 2026 alkaen pysyvä 10 miljoonan euron lisäys strategisen suorituskyvyn turvaamiseen. Saadun selvityksen mukaan lisäyksellä voidaan turvata selonteon mukainen suojelupoliisin strateginen suorituskyky. Pitkällä tähtäimellä tilannetta on seurattava kriittisesti.

*Rajavartiolaitos*

Rajavartiolaitos on osa Suomen sisäistä ja ulkoista turvallisuutta. Vallitseva turvallisuusympäristö edellyttää Rajavartiolaitokselta korkeaa suorituskykyä, tarkkaa ja ajantasaista tilannekuvaa, tilanteen edellyttämää lainsäädäntöä sekä riittäviä investointeja henkilöstöön, osaamiseen, kalustoon ja infrastruktuuriin. Rajavartiolaitoksen rooli kokonaisturvallisuuden varmistamisessa on keskeinen.

Hallintovaliokunta on jo pidempään ollut huolissaan Rajavartiolaitoksen perusrahoituksen tasosta, joka on etenkin muuttuneessa turvallisuustilanteessa osoittautunut riittämättömäksi. Hallintovaliokunta pitää välttämättömänä, että Suomen rajaturvallisuus, Rajavartiolaitoksen riittävät resurssit, kalusto ja teknologia varmistetaan, kuten hallitusohjelmassakin todetaan. Rajaturvallisuus, turvallisuus merialueilla sekä alueellinen koskemattomuus ja puolustusvalmius on kyettävä varmistamaan kaikissa olosuhteissa. Rajavartiolaitoksella tulee olla riittävät resurssit myös uusien toimivaltuuksien ja suorituskykyjen täysimääräiseen hyödyntämiseen.

Selonteon mukaan Rajavartiolaitoksen strategista suorituskykyä muuttuneessa turvallisuusympäristössä parannetaan ja viraston merellistä suorituskykyä kehitetään. Valiokunta pitää erittäin tärkeänä, että Rajavartiolaitoksen toimintakyky ja riittävä henkilöstömäärä varmistetaan selonteon kirjauksen mukaisesti. Lisäksi on tärkeää, että kyky rajavalvontaan, meripelastukseen ja ympäristövahinkojen torjuntaan kaikilla Suomen merialueilla varmistetaan. Poliisin tavoin myös Rajavartiolaitoksen erikoisjoukkotoiminnan suorituskykyä on tarpeen kehittää. Myös Rajavartiolaitoksen riittävästä droonien torjuntakyvystä on huolehdittava.

Rajavartiolaitoksen toimintamenoihin on tehdyillä päätöksillä osoitettu lisämäärärahaa operatiivisen toiminnan kasvaviin kuluihin (toimitilat, ICT-menot, uudet laivat ja lentokoneet sekä itärajan este). Valiokunnan saaman selvityksen mukaan määrärahalisäysten taso ei riitä kattamaan aiemmista sopeuttamistoimista, kustannustason noususta ja uusien suorituskykyjen käyttöönotosta aiheutuvista kasvavista kustannuksista johtuvaa rahoitusvajetta. Lisärahoitus on ollut pääosin kertaluonteista.

Valtiovarainvaliokunnan lausunnosta ilmenee, että vuoden 2026 talousarviossa lisärahoitusta osoitetaan selonteon tavoitteiden mukaisiin kohteisiin, kuten strategisen suorituskyvyn turvaamiseen, sisärajojen toimivaltuuksien kehittämiseen sekä itärajan esteen ylläpitoon. Ulkovartiolaivojen ja raskaiden ilmatyynyalusten hankinnat edistyvät, kuten myös selonteossa mainittu varautuminen meripelastushelikoptereiden uudistamiseen. Öljy- ja kemikaalivahinkojen torjuntakaluston uudistaminen ja kehittäminen vaatii kuitenkin lisärahoitusta.

Rajavartiolaitos pystyy saadun selvityksen perusteella turvaamaan operatiivisen toiminnan nykyisen rajatilanteen edellyttämälle tasolle nykyisellä kehyksellä. Rajatilanteen muutokset ja

esimerkiksi itärajan tilanteen hallinnasta aiheutuvat ylimääräiset kustannukset edellyttävät kuitenkin lisämäärärahaa.

Rajavartiolaitos joutuu kuitenkin edelleen sopeuttamaan toimintaansa. Sopeuttamistoimia kohdistetaan muun muassa hankintoihin, kehittämiseen ja henkilöstön määrään. Viraston voimavaravaje on tällä hetkellä noin 13 miljoonaa euroa. Rajavartiolaitoksen arvion mukaan toimintaympäristön perusteellinen muutos edellyttäisi vähintään 3 100:aa henkilötyövuotta riittävän toiminta- ja kriisinsietokyvyn turvaamiseksi sekä rajaturvallisuuden varmistamiseksi, kun nykyinen rahoitus mahdollistaa enintään noin 2 960 henkilötyövuotta. Hallitus on linjannut, että rajavartijoiden määrä ei vähene.

*Pelastustoimi*

Pelastustoimen viranomaisten suorituskykyä tulee selonteon mukaan kehittää vastaamaan paremmin toimintaympäristön muutokseen ottaen huomioon siviiliväestöön kohdistuviin uhkiin varautumisen ja sen edellyttämät järjestelyt. Myös omatoimista varautumista tulee vahvistaa. Selonteossa on lisäksi kirjauksia väestönsuojelun kehittämisestä ja tähän liittyen varautumista koskevan sääntelyn uudistamisesta sekä väestönsuojien riittävyydestä. Hallintovaliokunta toteaa, että varmistettaessa väestönsuojien riittävyys tulee huolehtia siitä, että väestönsuojan laitteet ovat asianmukaisessa kunnossa.

Hallintovaliokunta pitää valtiovarainvaliokunnan tavoin viime aikoina tehtyjä lisäyksiä väestönsuojeluun oikeansuuntaisina. Pelastustoimen ja väestönsuojelun varautumisen kuntoon saattaminen pitkäkestoisissa poikkeusoloissa vaatisi kuitenkin noin 300 miljoonan euron lisämäärärahan ja noin 10—15 miljoonan euron vuosittaista lisäystä ylläpitokustannuksiin. Määrärahatarve koostuu poikkeusoloissa ja väestönsuojelutehtävissä tarvittavista valmiuksista ja suorituskyvyistä, kuten suojavarusteista, erikoiskalustosta, muista materiaalisista ja logistisista kyvykkyyksistä sekä osaamisesta. Valiokunta toteaa, että pelastustoimen suorituskyvyn kehittämistä on perusteltua tarkastella myös valtakunnallisesti, jotta toimintaympäristön muutokset, kuten sään ääri-ilmiöt, erilaiset hybridiuhat ja poikkeusolojen järjestelyt voidaan ottaa mahdollisimman kattavasti huomioon.

Valiokunta käsittelee koulutukseen liittyviä asioita jäljempänä tarkemmin erikseen. Valiokunta toteaa kuitenkin tässä yhteydessä, että Suomeen tarvitaan lähivuosina merkittävästi lisää erityisesti pelastustoimen henkilöstöä, jotta turvallisuuden kannalta välttämättömät pelastuspalvelut voidaan jatkossakin turvata. Tavoitteena on 1 000 uutta pelastajaa vuonna 2032.

Pelastusopisto on saanut lisäresursseja pelastajakoulutuksen lisäämiseen. Valiokunta pitää tärkeänä, että tavoitteeksi asetettu pelastajamäärän lisäys saavutetaan. Valtionhallinnon tuottavuustoimenpiteet eivät saa vaarantaa tämän tavoitteen toteutumista. Valiokunta toteaa, että panostukset pelastajakoulutuksen määrän lisäämiseen aiheuttavat sen, että Pelastusopisto joutuu vähentämään muuta pelastustoimen ammattihenkilöstön koulutusta (alipäällystö- ja päällystökoulutus) sekä sopimushenkilöstön koulutusta. Pelastusopistolle tulee turvata riittävät resurssit lakisääteisten koulutustehtäviensä hoitamiseen. Myös sopimushenkilöstön koulutuksen riittävyys on turvattava pelastustoimen kokonaissuorituskyvyn varmistamiseksi.

Valiokunta painottaa, että pelastajakoulutuksen määrän lisäämisellä pyritään ratkaisemaan pelastajapulaa, joka voi pahimmillaan johtaa laadukkaiden pelastustoimen palvelujen vaarantumiseen. Valiokunta korostaa eri toimijoiden välisen yhteistyön keskeistä merkitystä ratkaisujen löytämisessä. Tämä voi edellyttää myös uudenlaisten yhteistyömuotojen kehittämistä. Pelastusalan veto- ja pitovoimasta on myös huolehdittava.

Valiokunta pitää tärkeänä, että hyvinvointialueet varmistavat, että uudet valmistuvat pelastajat voidaan rekrytoida tarvetta vastaavasti pelastustoiminnallisiin tehtäviin. Hyvinvointialueiden vaikea taloudellinen tilanne ja sopeuttamistarpeet vaikuttavat luonnollisesti myös pelastustoimeen. Laadukkaat pelastustoimen palvelut on kyettävä turvaamaan koko maassa. Tämän vuoksi on tärkeää, että pelastustoimen rahoituksen kohdentumista hyvinvointialueilla seurataan tarkasti, jotta toiminnan alueellinen ja valtakunnallinen kehittäminen on yhtenäistä.

Selonteossa on ymmärretty sopimuspalokuntien merkittävä rooli ensivastetoimijoina ja pelastuspalvelujen tuottajina, joka korostuu harvaan asutulla alueella. Valiokunta on kuitenkin huolissaan sopimuspalokuntien henkilöstövajeesta ja toimintaedellytyksistä, jotka haastavat toiminnan jatkuvuutta. Sisäministeriön on tärkeää varmistaa, etteivät toimintavalmiusohjeet ja kuntotestauksen vaatimukset vähennä toimintamahdollisuuksia jatkossa, vaan kannustavat toimijoita koko maan turvallisuuden varmistamisessa. Tärkeää on niin ikään huolehtia nuorten mahdollisuuksista osallistua palokuntatoimintaan. Samalla vahvistetaan pelastusalan vetovoimaa. Valiokunta toteaa, että sopimuspalokunnat muodostavat valtakunnallisen, nopeasti käyttöön otettavan reservin, jolla on keskeinen merkitys myös pitkäkestoisissa häiriötilanteissa ja kriiseissä koko maassa.

*Hätäkeskuslaitos*

Käynnissä olevan valtionhallinnon tuottavuusohjelman mukaiset säästöt kohdentuvat myös Hätäkeskuslaitokseen. Valiokunta tähdentää, että Hätäkeskuslaitoksen toimintaa ja suorituskykyä ei kyetä turvaamaan ilman riittäviä henkilöstöresursseja. Henkilöstöresurssien vähäisyys on pidemmän aikaa näkynyt korkeana sairauspoissaolojen määränä ja heijastuu suoraan myös viraston palvelutasoon ja kansalaisten avunsaannin sujuvuuteen. Valiokunta korostaa, että hätäkeskustoiminnan sujuvuudella on suora vaikutus hätäkeskuspalveluja käyttävien viranomaisten (poliisi, Rajavartiolaitos, pelastustoimi, sosiaali- ja terveystoimi) lakisääteisten tehtävien hoitamiseen ja palvelujen saatavuuteen ja siten ihmisten turvallisuuteen. Tämän vuoksi sinänsä välttämättömiä säästötoimenpiteitä ei tule kohdistaa operatiiviseen päivystyshenkilöstöön. Huomiota tulee kiinnittää myös hätäkeskuspäivystäjien henkiseen kriisinsietokykyyn.

Hätäkeskuspäivystäjiä ei tällä hetkellä kouluteta tarpeeseen nähden riittävästi. Valiokunta pitääkin tärkeänä, että syksylle 2026 suunnitellun ylimääräisen alueellisen hätäkeskuspäivystäjäkurssin järjestämiseen löytyy rahoitus. Ylimääräisellä kurssilla on saadun selvityksen mukaan keskeinen merkitys Hätäkeskuslaitoksen henkilöstömäärän turvaamisessa. Mainittu alueellinen kurssi vaikuttaisi myönteisesti myös ruotsinkielisten hätäkeskuspäivystäjien määrään. Valiokunta on jo aiemmin todennut pitävänsä tärkeänä, että ruotsinkielinen poliisi- ja pelastajakoulutus turvataan.

Selonteon mukaan Hätäkeskuslaitoksen toimintaedellytykset turvataan ja hätäkeskuspäivystäjien määräksi asetetaan vähintään 630 henkilötyövuoden taso. Vuoden 2026 talousarvioesityksessä tason arvioidaan olevan noin 620 henkilötyövuotta vuonna 2025. Valiokunnan saaman selvityksen mukaan mainituilla henkilöstömäärillä tarkoitetaan viraston koko henkilöstöä. Päivystyshenkilöstöä tulee suhteessa nykyiseen hätäilmoitusten määrään olla 500 henkilötyövuotta. Päivystyshenkilöstön määrä on vuoden 2025 lopussa ollut 498. Päivystyshenkilöstön määrä vähenee nykyisillä koulutusmäärillä noin viidellä henkilöllä vuodessa. Henkilöstömäärän pitäminen nykyisellä tasolla vaatii koulutusmäärän kasvattamista nykyisestä kahdesta vuotuisesta 24 opiskelijan kurssista kahteen 30 opiskelijan kurssiin vuodessa.

Henkilöstötavoitteen saavuttaminen edellyttää noin 2 miljoonan euron lisämäärärahaa ylimääräisen hätäkeskuspäivystäjäkurssin järjestämiseen. Kustannusten ja työtaakan vähentämiseksi on tärkeää edelleen etsiä myös keinoja turhien hätäilmoitusten määrän alentamiseen. Hallintovaliokunta tähdentää, että hätäkeskustietojärjestelmän on toimittava kaikissa olosuhteissa. Sen kehittämiseen ja toimintavarmuuden turvaamiseen on varattava riittävät resurssit.

*Maahanmuutto*

Maahanmuuttoviraston toimintamenojen taso laskee kehyskaudella merkittävästi. Virastolle kohdennettua toimintamenosäästöä on kuitenkin kohtuullistettu aiempiin päätöksiin nähden niin, että Maahanmuuttovirastolle osoitetaan lupakäsittelyn vauhdittamiseksi tehtäviin toimenpiteisiin 5,1 miljoonaa euroa vuodelle 2026 ja 8,2 miljoonaa euroa vuodesta 2027 alkaen. Tästä huolimatta viraston on aloitettava toimintansa sopeuttaminen jo vuonna 2026. Maahanmuuttovirastolle on kohdennettu merkittävä osa (5,8 milj. euroa, 35 %) valtionhallinnon toimintamenojen lisäsäästöjen sisäministeriön hallinnonalan osuudesta.

Hallitusohjelmaan sisältyy useita Maahanmuuttoviraston lupajärjestelmän tehostamiseen ja hakemusten käsittelyaikojen lyhentämiseen liittyviä tavoitteita sekä merkittävä määrä ulkomaalais- ja kansalaisuuslainsäädännön kehittämishankkeita, joiden tavoitteena on tiukentaa lainsäädäntöä nykyisestä. Hallintovaliokunta on jo käsitellyt huomattavan osan näistä hallituksen esityksistä. Valiokunta on todennut, että lainsäädännön muutoksista aiheutuu aluksi lisäresurssitarvetta Maahanmuuttovirastolle lisääntyvien tehtävien muodossa, mutta jos muutosten tavoitteet toteutuvat, etenkin turvapaikkahakemusten määrän arvioidaan pidemmällä aikavälillä vähentyvän. Lisäksi tulee ottaa huomioon, että EU:n maahanmuutto- ja turvapaikkapolitiikkauudistuksen mukaista lainsäädäntöä aletaan soveltaa kesällä 2026. Lainsäädännön muutokset ja muut hallitusohjelman mukaiset tehostamistoimet edellyttävät Maahanmuuttoviraston riittävää resursointia. Valiokunta pitää tärkeänä, että käytössä olevat resurssit myös kohdennetaan virastossa tarkoituksenmukaisesti.

Selonteon linjaamana tavoitteena on estää väärinkäytökset maahanmuuttojärjestelmässä sekä torjua maahanmuuttoon liittyvät turvallisuusuhkat. Hallintovaliokunta painottaa valtiovarainvaliokunnan tavoin, että Maahanmuuttovirastolla on tärkeä rooli tavoitteen saavuttamisessa. Viraston päätöksillä on suora vaikutus siihen, ketkä voivat tulla tai jäädä Suomeen.

Valiokunta pitää tarpeellisena, että hallitus seuraa tarkasti Maahanmuuttoviraston mahdollisuuksia hoitaa tehtäväänsä ottaen huomioon muun muassa työperäisen maahanmuuton tarpeet ja hakijamäärien mahdolliset nopeatkin muutokset. Kustannusten hillinnän kannalta on tärkeää vaikuttaa myös maahanmuuttoon liittyvien turvallisuusuhkien juurisyihin ja lähtömaihin maahanmuuton hillitsemiseksi sekä maahanmuuttajien nykyistä parempaan integroitumiseen yhteiskuntaan, jolla ennaltaehkäistään näköalattomuutta ja rikollisen elämäntavan houkuttelevuutta.

*Tulli*

Valiokunta on viimeaikaisissa talousarvio- ja kehyslausunnoissaan kiinnittänyt huomiota siihen, ettei Tullia ole rinnastettu valtionhallinnon säästöpäätöksiä tehtäessä turvallisuusviranomaisiin, toisin kuin hallitusohjelmassa ja esimerkiksi edellisessä ja nyt käsiteltävänä olevassa sisäisen turvallisuuden selonteossa. Valiokunta pitää tärkeänä, että myös Tullin suorituskyky ja toimintaedellytykset keskeisenä PTR-viranomaisena turvataan. Hyvän yhteistyön edellytys on, että kaikkien toimijoiden resurssit ovat tasapainossa ja niitä kohdellaan yhdenvertaisesti päätettäessä perusrahoituksesta ja säästöjen kohdentamisesta.

Valiokunta toteaa, että Tullin määrärahat pienenevät nykyisillä päätöksillä merkittävästi jo vuonna 2026 samaan aikaan, kun muille turvallisuusviranomaisille on kohdennettu lisäresursseja. Tämä on kestämätöntä tilanteessa, jossa Tullille aiheutuu lisämenoja muun muassa tulliselvitysjärjestelmien kokonaisuudistukseen liittyvistä ylläpitokustannuksista ja lakisääteisten tehtävien (esim. pakotevalvonta) lisääntymisestä. Tullille on tulossa myös kokonaan uusia lakisääteisiä tehtäviä, joihin ei ole vielä varattu rahoitusta. Myös tulli-ilmoitusten määrä on kasvanut merkittävästi erityisesti Aasiasta tulevien verkkokauppatoimitusten lisäännyttyä. Hallintovaliokunta painottaa tässä yhteydessä lisäksi satamaturvallisuuden merkitystä ja Tullin keskeistä roolia vakavan ja järjestäytyneen rikollisuuden toimintaedellytysten heikentämisessä satamissa (ks. myös HaVM 11/2025 vp). Valiokunta katsoo, että hallituksen tulee vielä arvioida Tulliin kohdistuvia säästövelvoitteita sen varmistamiseksi, että Tullilla on riittävät resurssit tehtäviensä hoitamiseen.

Selonteossa linjataan Tullin suorituskyvyn parantamisesta satamissa ja muilla keskeisillä ulkomaanliikenteen maahantulopaikoilla. Päävastuu satamaturvallisuudesta on osoitettu Tullille, koska Tulli on ainoa turvallisuusviranomainen sisärajoilla ja Tullin toiminta keskittyy erityisesti satamiin ja meriliikenteeseen itärajan ollessa suljettuna. Valiokunnan käsityksen mukaan ei ole realistista odottaa, että Tulli pystyisi nykyisellä perusrahoituksella tekemään nopeasti suuria uudistuksia satamaturvallisuuden parantamiseksi. Valiokunta pitää tärkeänä, että Tullin toiminta sekä satamien häiriötön toiminta ja samalla huoltovarmuus turvataan.

Valiokunnan saaman selvityksen mukaan käynnissä olevassa työryhmätyössä pyritään vahvistamaan satamaturvallisuutta ja varmistamaan satamien häiriötön toiminta estämällä järjestäytyneen rikollisuuden toimijoiden toiminta satamissa. Lisäksi Tulli laajentaa yhteistyötään satamaoperaattoreiden sekä huolinta- ja logistiikka-alan toimijoiden kanssa. Tavoitteena on parantaa tiedonvaihtoa ja käytännön yhteistyötä satamaturvallisuudessa. Valiokunta kiirehtii näiden lisäksi lainsäädäntömuutoksia, joilla pyritään muun ohella luotettavan ja oikea-aikaisen ennakkotiedon saamiseen saapuvista tavaravirroista, laajentamaan

turvallisuusselvitysten tekemistä tietyille satamatyöntekijäryhmille ja vahvistamaan hallinnollista rikostorjuntaa. Näiden kaikkien tavoiteena on vahvistaa riskiperusteista valvontaa ja heikentää järjestäytyneen rikollisuuden toimintaedellytyksiä.

*Oikeushallinnon toimijat*

Selonteossa korostetaan myös rikosoikeudenhoidon ketjuun kuuluvien oikeushallinnon viranomaisten ja tuomioistuinlaitoksen toimintaedellytysten ja rahoituspohjan turvaamisen tärkeyttä, mutta siinä ei ole tarkemmin arvioitu poliisin henkilöstömäärän lisäämisen vaikutuksia oikeudenhoidon toimijoiden työmäärään ja resurssitarpeisiin.

Valtiovarainvaliokunnan ja lakivaliokunnan lausunnoissa tuodaan esiin, että poliisin ja Maahanmuuttoviraston resursointi ja toiminnan tehokkuus vaikuttavat aina oikeudenhoidon toimijoiden tilanteeseen. Poliisien määrän lisääminen nostaa suoraan syyttäjien, tuomioistuinten, oikeusavun ja Rikosseuraamuslaitoksen työmäärää. Poliisin rikostorjuntaan käyttämää euroa kohden on arvioitu aiheutuvan oikeusministeriön hallinnonalalle kustannuksia keskimäärin 1,36 euroa.

Oikeusministeriön hallinnonalalla haasteita määrärahojen riittävyydestä aiheuttaa myös muun muassa vankimäärän kasvu. Vankien määrän ennakoidaan jatkavan kasvuaan lähivuosina noin 200 vangilla, vaikka lainsäädäntöön ei tehtäisi uusia vankimäärää lisääviä muutoksia. Syyskuun 2025 lopussa vankiluku oli 3 559 vankia ja vankiloiden käyttöaste 109 prosenttia. Vankiturvallisuuden takaamiseksi käyttöaste ei saisi ylittää 90 prosenttia, joten vuosina 2025—2027 on valmistumassa yhteensä 340 uutta vankipaikkaa ja 120—150 lisäpaikkaa. Vankien määrän kasvu lisää myös henkilöstötarpeita sekä vankien perushuoltoa ja vanginkuljetuksia, mistä aiheutuu kustannusten nousua. Tällä on vaikutusta myös vankiloiden turvallisuuteen.

Hallintovaliokunta painottaa valtiovarainvaliokunnan ja lakivaliokunnan tavoin, että määrärahamuutoksia sisäministeriön ja oikeusministeriön hallinnonaloilla tulee tarkastella kokonaisuutena, jotta pullonkauloja ei synny. Keskeistä on myös kehittää prosessia ottaen huomioon ketjun toimijoiden väliset riippuvuussuhteet, mikä vaatii kokonaisvaltaista tuottavuuden ja toimintatapojen tarkastelua.

Lakivaliokunta kiinnittää lausunnossaan huomiota myös siihen, että poliisin toiminta rikosprosessiketjussa on tehostunut jo aiemmin saadun lisärahoituksen myötä. Tämä on vaikuttanut olennaisesti rikosprosessiketjun myöhempiin toimijoihin, sillä esimerkiksi syyttäjien käsiteltäväksi saapuvien asioiden määrä on kasvanut huomattavasti. Vastaavaa resurssilisäystä ei kuitenkaan ole kohdennettu oikeudenhoidon toimijoille, millä on kielteisiä vaikutuksia rikosprosessiketjun toimivuuteen ja joutuisuuteen. Hallintovaliokunnan saaman selvityksen mukaan syyttäjillä ja tuomioistuimilla käsiteltävinä olevien asioiden ruuhkautuminen vaikuttaa jo rikosvastuun toteutumiseen ja täten myös sisäiseen turvallisuuteen. Valiokunta tähdentää, ettei tavoitetta rikosprosessin kokonaiskeston merkittävästä lyhentämisestä ja sujuvoittamisesta voida toteuttaa, ellei myös oikeushallinnon toimijoiden riittävästä resursoinnista huolehdita. Valiokunta toteaa, että oikeudenhoidon selonteko on tarkoitus antaa eduskunnalle syysistuntokaudella 2026.

Tuomioistuimilla on keskeinen rooli yhteiskuntarauhan ylläpitäjänä. Tuomioistuimissa käsitellään paitsi rikos- myös riita- ja hallintolainkäyttöasioita, joilla on vahva liityntä sisäiseen turvallisuuteen ja yhteiskuntarauhaan. Esimerkiksi asioiden asianmukainen ja joutuisa käsittely edistää paitsi oikeusturvaa myös luottamusta tuomioistuimia kohtaan. Tältä osin on syytä kiinnittää vakavaa huomiota pitkiksi venyneisiin käsittelyaikoihin. Se, että tuomioistuimen ratkaisua voi rikos- ja riita-asiassa joutua odottamaan pitkään, heikentää kansalaisten luottamusta tuomioistuimiin ja niiden toimintaan sekä yleisemmin yhteiskuntaan.

*Sisäisen turvallisuuden ammattilaisten kouluttaminen*

Sisäisen turvallisuuden viranomaisten keskeisin resurssi on osaava henkilöstö. Valiokunta on edellä käsitellyt viranomaisten resurssitarpeita ja pitänyt selontekoonkin kirjattuja ylivaalikautisia voimavaratarpeita perusteltuina. Hallintovaliokunta pitää välttämättömänä, että sisäisen turvallisuuden viranomaisten tehtäviin koulutetaan riittävästi henkilöstöä niin, että koulutetun henkilöstön määrä vastaa mahdollisimman hyvin kunkin toimialan ajantasaisia tarpeita. Osaamista on myös pidettävä muuttuvassa turvallisuusympäristössä jatkuvasti ajan tasalla, minkä vuoksi myös jatko- ja täydennyskoulutuksen merkitys korostuu.

Sisäministeriön hallinnonalan oppilaitoksia ovat Poliisiammattikorkeakoulu, Raja- ja merivartiokoulu ja Pelastusopisto, joka kouluttaa pelastajien lisäksi hätäkeskuspäivystäjiä. Lisäksi Helsingin kaupungin Pelastuskoulu kouluttaa pelastajia erityisesti Etelä-Suomen ja Uudenmaan pelastuslaitosten tarpeeseen. Valiokunta pitää tärkeänä, että oppilaitosten edellytyksistä kouluttaa tarpeellinen määrä henkilöstöä kriittisen tärkeisiin sisäisen turvallisuuden viranomaisten tehtäviin huolehditaan. Riittävän koulutushenkilöstön lisäksi tarvitaan asianmukaista kalustoa ja varusteita.

Kuten selonteossa todetaan, kaikki turvallisuustoimijat kilpailevat osaavasta työvoimasta muiden työnantajien kanssa. Valiokunta tähdentää, että henkilöstön veto- ja pitovoimatekijöistä on tärkeää huolehtia samalla, kun toiminnan tehokkuutta kehitetään. Valiokunnan saaman selvityksen mukaan esimerkiksi Poliisiammattikorkeakouluun on ollut riittävästi koulutusvaatimukset täyttäviä hakijoita.

Hallintovaliokunta on jo aiemmin eri yhteyksissä korostanut ruotsinkielisten poliisimiesten, pelastajien ja hätäkeskuspäivystäjien tarvetta. Valiokunta viittaa tässä yhteydessä hiljattain antamaansa lausuntoon (HaVL 6/2026 vp), joka koskee kielilainsäädännön soveltamisesta 2025 annettua kertomusta (K 20/2026 vp). Hallintovaliokunta korostaa tässäkin yhteydessä ruotsinkielisen poliisi-, pelastaja- ja hätäkeskuspäivystäjäkoulutuksen turvaamista.

*Indeksitarkistukset*

Hallintovaliokunta pitää tärkeänä selonteon kirjausta, jonka mukaan poliisin ja Rajavartiolaitoksen toimintamenoihin sekä Rajavartiolaitoksen investointeihin tulisi ottaa käyttöön vuosittainen indeksitarkistus, joka korjattaisiin jälkikäteen vastaamaan todellista kustannustason nousua. Valtiovarainvaliokunnan lausunnosta ilmenee, että indeksitason tarkistuksen kustannus olisi 2 prosentin ennakollisella tarkistuksella ilman palkkakustannuksia

yhteensä 9,4 miljoonaa euroa vuonna 2026. Jos todellinen kustannustason nousu olisi 5 prosenttia, kustannustason korjaus olisi yhteensä 23,4 miljoonaa euroa.

Hallintovaliokunta toteaa, että indeksitarkistuksen käyttöönotto lisäisi mainittujen viranomaisten taloudellista vakautta. Sillä tuettaisiin myös viranomaisten kokonaissuorituskykyä ja mahdollistettaisiin keskeisten hankintojen pitäminen nykyisellä tasolla. Valtiovarainvaliokunnan lausunnon mukaan määrärahojen mitoitusta on mahdollista tarkistaa kehysmenettelyssä myös ilman indeksoimista. Samalla voidaan ottaa paremmin huomioon tuottavuutta lisääviä uusia toimintamalleja ja toimitilaratkaisuja. Indeksitason tarkistukset sopivat parhaiten materiaalihankintoihin ja niiden elinkaaren hallintaan.

***Keskeisimpiä kehittämistarpeita***

Viranomaisten asianmukaisten toimintaedellytysten varmistamiseksi on välttämätöntä huolehtia myös siitä, että lainsäädäntö on kaikilta osin ajan tasalla perinteisiin, uusiin ja muuttuneisiin turvallisuusuhkiin vastaamiseksi. Viranomaisten toimivaltuuksien tulee mahdollistaa tehokas toiminta muuttuneessa turvallisuus- ja kybertoimintaympäristössä. Hybridiuhkat ovat tarkoituksellisen moniulotteisia, ja niiden vaikutukset ja torjuntavastuut voivat ulottua useiden kansallisten viranomaisten vastuulle. Hallintovaliokunta pitää tärkeänä, että näihin vaikuttamisyrityksiin varaudutaan poikkihallinnollisesti ja yhteiskunnan kaikilla tasoilla kokonaisturvallisuuden mallin mukaisesti. Turvallisuusviranomaisten ja muiden toimijoiden tiivis yhteistyö ja toimiva tiedonvaihto ovat välttämättömiä hybridiuhkien tehokkaassa torjunnassa.

Hallintovaliokunta on toistuvasti kiinnittänyt huomiota viranomaisten väliseen tiedonkulkuun liittyviin haasteisiin. Valiokunta pitää välttämättömänä, että toimivaltaisilla viranomaisilla on käytössään kaikki olennainen tieto, jota tarvitaan sisäisen turvallisuuden erilaisiin uhkiin varautumiseksi, uhkatilanteiden ennalta ehkäisemiseksi ja sujuvan viranomaisyhteistyön varmistamiseksi. Tietojen saamiseen ja luovuttamiseen liittyvän lainsäädännön on oltava ajan tasalla, ja sitä soveltavien viranomaisten on myös tunnettava sen sisältö riittävän hyvin. Valiokunta pitää myönteisenä, että viranomaisten tiedonvaihdon kehittämiseksi on käynnissä useita hankkeita. Eduskunnan käsiteltävänä on parhaillaan esimerkiksi hallituksen esitys (HE 182/2025 vp), jonka tavoitteena on mahdollistaa tehokas ja toimiva tiedonvaihto poliisin ja muiden viranomaisten sekä poliisin ja yksityisten tahojen välillä erityisesti rikostorjunnan tehostamiseksi ja yhteiskunnan turvallisuuden takaamiseksi.

Valiokunta tähdentää, että lisääntyneen hybridivaikuttamisen myötä on yhä tärkeämpää, että viranomaisilla on kyky ja edellytykset toimia kaikenlaisissa, myös vaikeasti ennakoitavissa, tilanteissa. Viranomaisyhteistyön on etenkin tällaisissa tilanteissa toimittava saumattomasti. Hallintovaliokunta kiinnittää puolustusvaliokunnan tavoin huomiota siihen, että viranomaisten välillä ei ole turvallista viestinvaihtojärjestelmää, vaikka tarve tietoturvallisille viestiyhteyksille jatkuvasti korostuu. Valiokunta pitää tärkeänä selonteon kirjausta siitä, että sisäisen turvallisuuden viranomaisille tulee kehittää yhteiset, turvalliset ja yhteensopivat tilannekuva- ja viestiyhteydet, jotka mahdollistavat tiiviin yhteistyön sekä reaaliaikaisen ja tietoturvallisen tiedonsiirron normaalioloissa, häiriötilanteissa ja poikkeusoloissa. Samalla valiokunta korostaa, että viranomaisten kriittisten tietojärjestelmien turvallisuudesta tulee jatkossakin kyetä

huolehtimaan. Esimerkiksi niihin kohdistuineista tietomurroista voi aiheutua erittäin merkittävää vahinkoa ja turvallisuusuhkaa yksittäisille ihmisille, viranomaisen henkilökunnalle ja jopa kansalliselle turvallisuudelle. Tietoturvasta ja tietosuojasta tulee kyetä kaikissa tilanteissa huolehtimaan.

Hallintovaliokunta nostaa yhtenä esimerkkinä uudentyyppisistä vaikeasti ennakoitavista turvallisuusuhkista droonit, jotka voivat tulla Suomen alueelle eri syistä. Puolustusvoimien lisäksi Rajavartiolaitoksella ja poliisilla tulee olla tehtävissään tarvitsemansa riittävä kyky droonien havaitsemiseen, tunnistamiseen ja niihin vaikuttamiseen omilla tehtäväalueillaan. Saadun selvityksen mukaan viranomaisten toimivaltuuksia droonien torjunnassa tulee kehittää.

Rajavartiolaitoksella on jo nykyisin toimivalta miehittämättömien ilma-aluksien havaitsemiseen ja niihin vaikuttamiseen, mutta lainsäädännössä ei ole toistaiseksi nimenomaisesti huomioitu maalla tai merellä kulkevia drooneja. Lainsäädäntöä kehitetään tältäkin osin valmisteltavana olevassa Rajavartiolaitoksen varautumista koskevassa lainsäädäntöhankkeessa. Valiokunta toteaa, että Rajavartiolaitos on käynnistänyt droonien havaitsemis- ja torjuntakyvyn suunnitelmallisen kehittämisen EU-rahoituksella. Valiokunta pitää tärkeänä, että tähän kehittämistyöhön varataan myös riittävä kansallinen rahoitus, jolla voidaan valiokunnan saaman selvityksen mukaan nopeuttaa näiden kyvykkyyksien kehittämistä. Myös viranomaisten kykyyn havaita ja torjua kriittiseen infrastruktuuriin kohdistuvia drooniuhkia tulee panostaa. Valiokunta tähdentää, että rajat ylittävissä droonitilanteissa on välttämätöntä, että tiedonkulku toimivaltaisten viranomaisten välillä on välitöntä, tilannekuva yhteinen ja johtovastuut selkeät.

Valiokunta kiinnittää huomiota myös mahdollisimman nopeaan ja selkeään väestön varoittamiseen. Väestön varoittamiseen käytettävien järjestelmien on oltava sellaisia, että sen alueen väestö, johon uhka kohdistuu, saa viivytyksettä tiedon uhkasta kohdennetusti. Valiokunta kiirehtii edellä tässä mietinnössä kuvatun EU-alert -konseptin mukaisen vaaratiedotejärjestelmän käyttöönottoa Suomessa. Lisäksi valiokunta toteaa, että Puolustusvoimilla ei tällä hetkellä ole toimivaltaa vaaratiedotteen antamiseen, vaan menettelystä väestön varoittamisessa ilmauhkaan liittyvissä tilanteissa on sovittu pelastustoimen kanssa. Valiokunnan asiantuntijakuulemisessa on pidetty tarpeellisena arvioida, tulisiko myös Puolustusvoimilla olla oikeus vaaratiedotteiden antamiseen.

Valiokunta pitää tärkeänä, että järjestäytyneen rikollisuuden torjuntaan panostetaan ja sen torjunnassa kiinnitetään huomiota laajasti eri näkökulmiin. Järjestäytyneet rikollisryhmät vastaavat Suomessa suurelta osin huumausaineiden kaupasta, johon kytkeytyy myös ampuma-aserikollisuutta ja väkivaltaa. Muita merkittäviä toiminta-alueita ovat muun muassa ihmiskauppa ja työperäinen hyväksikäyttö, talousrikollisuus ja omaisuusrikollisuus. Järjestäytynyt rikollisuus pyrkii hyödyntämään laillisia rakenteita, mikä kasvattaa rikollista toimintaa, vahvistaa rikollisten vaikutusvaltaa yhteiskunnassa ja lisää korruption riskiä. Järjestäytyneen rikollisuuden toimijat pyrkivät soluttautumaan esimerkiksi satamiin, joiden merkitys korostuu etenkin kriisitilanteissa. Järjestäytyneen rikollisuuden torjunta edellyttää tehokasta kansallista ja kansainvälistä yhteistyötä. Hallinnollisella rikostorjunnalla voidaan vaikuttaa siihen, ettei yksittäisillä viranomaispäätöksillä edistetä järjestäytyneen rikollisuuden toimintaedellytyksiä. Selonteossa pidetään käynnissä olevaa rikostiedustelua koskevan sääntelyn valmistelua keskeisenä elementtinä vakavan rikollisuuden torjunnan tehostamisessa.

Hallintovaliokunta toteaa, että rikosprosessin kesto on viime vuosina huolestuttavalla tavalla pidentynyt, mikä vaarantaa oikeusturvan toteutumista ja sen tehokasta saatavuutta. Hallitusohjelmaan on kirjattu useita rikosprosessin sujuvoittamiseen tähtääviä toimenpiteitä, joista osa on jo ollut eduskunnan käsittelyssä (esim. HaVL 3/2026 vp — HE 188/2025 vp). Hallintovaliokunta pitää erittäin tärkeänä, että käynnissä olevat toimenpiteet etenevät suunnitellusti. Hallintovaliokunta toteaa, sääntelyä tulee edelleen kehittää myös siitä näkökulmasta, miten menettelyä voidaan keventää. Rikosvastuun tulee toteutua mahdollisimman tehokkaasti.

Hallintovaliokunta pitää muuttuneessa turvallisuusympäristössä perusteltuna, että viranomaisten toimivaltuuksia koskevaa lainsäädäntöä on viime vuosina pyritty kehittämään etupainotteisesti niin, että viranomaiset voivat vastata myös uudenlaisiin hybridi- ja muihin uhkiin normaaliolojen toimivaltuuksilla. Tätä kehittämistyötä tulee edelleen jatkaa oikeusvaltioperiaatteiden ja selonteossa esitettyjen linjausten mukaisesti. Turvallisuusviranomaisilla tulee olla riittävät toimivaltuudet kansalaisten turvallisuudesta huolehtimiseen kaikissa turvallisuustilanteissa.

## VALIOKUNNAN PÄÄTÖSEHDOTUS

Hallintovaliokunnan päätösehdotus:

*Eduskunta hyväksyy kannanoton selonteon VNS 6/2025 vp johdosta.*

### *Valiokunnan kannanottoehdotus*

Eduskunta edellyttää, että valtioneuvosto

1. huomioi nykyistä laajemmin sisäisen ja ulkoisen turvallisuuden tiiviin keskinäisen yhteyden kokonaisturvallisuuden näkökulmasta ja huolehtii tehokkaasta kansalaisviestinnästä sekä siitä, että sisäisen turvallisuuden viranomaisten keskeinen rooli ensivasteen viranomaisina erilaisissa turvallisuustilanteissa otetaan huomioon viranomaisten toimintaedellytysten turvaamisessa, rahoituspohjan vahvistamisessa sekä viranomaisten välisessä yhteistyössä ja tiedonkulussa.

2. seuraa aktiivisesti teknologista kehitystä ja edistää viranomaisten kykyä ennakoida laaja-alaisesti uusien teknologioiden vaikutuksia turvallisuuteen sekä varmistaa viranomaisten ajantasaisen suorituskyvyn myös uusien teknologioiden aiheuttamiin turvallisuusuhkiin vastaamiseen.

3. varautuu hybridivaikuttamiseen sekä huolehtii EU:n uudistuneen maahanmuutto- ja turvapaikkalainsäädännön tehokkaasta täytäntöönpanosta muun muassa varmistamalla kielteisen turvapaikkapäätöksen saaneiden palautusjärjestelmän toimivuuden.

4. torjuu ja ennaltaehkäisee yhteiskunnallista polarisaatio- ja eriarvoistumiskehitystä ja sen kielteisiä vaikutuksia luottamusyhteiskuntaan ja turvallisuuteen.

**Valiokunnan mietintö HaVM 5/2026 vp**

Helsingissä 23.4.2026

Asian ratkaisevaan käsittelyyn valiokunnassa ovat ottaneet osaa

puheenjohtaja Mauri Peltokangas ps
varapuheenjohtaja Pihla Keto-Huovinen kok
jäsen Alviina Alametsä vihr
jäsen Eveliina Heinäluoma sd
jäsen Juha Hänninen kok
jäsen Christoffer Ingo r
jäsen Anna Kontula vas
jäsen Rami Lehtinen ps
jäsen Saku Nikkanen sd
jäsen Hanna Räsänen kesk
jäsen Joakim Vigelius ps
jäsen Juha Viitala sd
jäsen Ben Zyskowicz kok

Valiokunnan sihteerinä on toiminut

valiokuntaneuvos Henri Helo

## Vastalause

## Perustelut

Käsittelyssä oleva sisäisen turvallisuuden selonteko on hyvin rikos- ja uhkakeskeinen, ja poikkeaa siten olennaisesti edellisestä sisäisen turvallisuuden selonteosta. Sisäisen turvallisuuden ylläpito perustuu kuitenkin ensisijaisesti ennaltaehkäisyyn. Köyhyyden, syrjäytymisen ja eriarvoisuuden torjuminen vähentävät epävakautta, kun taas polarisaatio ja segregaatiokehitys ruokkivat yhteiskunnallista levottomuutta.

Poliisin ja muiden turvallisuusviranomaisten riittävien resurssien turvaaminen on sisäisen turvallisuuden kannalta tärkeää, mutta sitäkin tärkeämpää on, ettemme anna osattomuuden ja pahoinvoinnin kasvaa ja erilaisten ongelmien kriisiytyä. Selonteossa olisikin syytä tunnistaa ennaltaehkäisevien keinojen keskeinen merkitys sisäisen turvallisuuden kannalta.

*Ihmisoikeudet sisäisen turvallisuuden pohjana*

Yhteiskunnan turvallisuusstrategian (Valtioneuvoston julkaisuja 2025:1) mukaan sisäinen turvallisuus pohjautuu ihmisoikeuksien, oikeusvaltioperiaatteen, demokratian sekä vapauden, vakauden, hyvinvoinnin, yhdenvertaisuuden ja tasa-arvon turvaamiseen kaikessa toiminnassa. Selonteossa perus- ja ihmisoikeuksia ei kuitenkaan mainita lainkaan, vaikka useissa selonteossa käsitellyissä aiheissa on merkittäviä perus- ja ihmisoikeusherkkyyksiä.

Maahanmuuton osalta selonteko keskittyy vahvasti maahanmuuttojärjestelmän väärinkäytöksiin ja laittoman maahantulon torjumiseen. Suurin osa maahantulevista ei kuitenkaan väärinkäytä järjestelmää. On keskeistä, että turvapaikan tarpeessa olevien ihmisten ihmisoikeudet eivät vaarannu, eikä heidän ihmisoikeuksiaan loukata otettaessa käyttöön uusia käytäntöjä maahanmuuton osalta. Sisäisen turvallisuuden kannalta on olennaista, että onnistumme kotouttamisessa ja siihen on myös varattava riittävät resurssit.

Selonteossa sisäisestä turvallisuudesta puhutaan harhaanjohtavasti ja epätäsmällisesti maahanmuuttoon liittyvistä riskeistä, ja sama toistuu myös valiokunnan mietinnössä, jossa todetaan maahanmuuttoon liittyviä riskitekijöitä sisäisen turvallisuuden kannalta olevan selonteon mukaan etenkin vaarallisten henkilöiden maahanpääsy oleskeluluvan hakemusvaiheessa. Valiokunnan kuuleman Suojelupoliisin lausunnosta käy kuitenkin ilmi, että välineellistettyyn maahantuloon liittyvät uhkakuvat, joiden mukaan suureen maahantulijoiden määrään olisi mahdollista soluttaa rikollisia, tiedustelijoita tai sotilaallisia erikoisjoukkoja ovat epätodennäköisiä kehityskulkuja suuremmassa mittakaavassa. Suojelupoliisin lausunnon perusteella onkin todettava, että välineellistettyyn maahantuloon liitetyt riskiarviot ja niiden merkitys Suomen sisäiselle turvallisuudelle jäävät sekä selonteon että valiokunnan mietinnön pohjalta epäselväksi.

Yhdymme mietinnön näkemykseen siitä, että keskeistä on, että viranomaisilla on kyky hoitaa maahantulon valvonta tehokkaasti ja laadukkaasti myös tilanteessa, jossa hakijoiden määrä kasvaa nopeasti. Useissa selonteossa ja valiokunnan mietinnössä mainittujen viranomaisten

toimivaltuuksien osalta kyse on vasta lainsäädäntöhankkeista, jotka eivät välttämättä tule sellaisenaan tai lainkaan voimaan. Viranomaisten tiedustelutoimivaltuuksien mahdollisten muutosten kohdalla on ehdottomasti varmistettava tasapaino tehokkaiden toimivaltuuksien ja perus- ja ihmisoikeuksien suojan välillä.

Valiokunnan mietinnössä tunnistetaan tarve turvata Maahanmuuttoviraston resurssit, sillä hakemusten käsittelyajat uhkaavat pidentyä, jollei hakemusten käsittelyyn kohdenneta riittävästi resursseja. Huomautamme, että käsittelyajat ovat jo nyt monilta osin kohtuuttoman pitkiä. Esimerkiksi kansalaisuushakemuksen käsittely kestää Maahanmuuttoviraston arvion mukaan niin lasten kuin aikuisten kohdalla arviolta 34 kuukautta. Myös poliisin ihmiskauppaan erikoistuneen toiminnan resurssit on turvattava ja varmistettava, että ihmiskaupan uhrit saavat tarvitsemaansa apua kaikissa prosessin vaiheissa.

Oikeus oikeudenmukaiseen oikeudenkäyntiin on niin ikään ihmisoikeus. Suomi on saanut lukuisia langettavia tuomioita Euroopan ihmisoikeustuomioistuimelta liittyen oikeudenkäyntien kestoon. Ensisijaisen ratkaisun ei tulisi olla sääntelyn keventäminen vaan oikeudenhoidon riittävien resurssien turvaaminen.

***Ehdotus***

Edellä olevan perusteella ehdotan,

*että selonteon johdosta hyväksytään seuraava kannanotto:*

***Vastalauseen kannanottoehdotus***

Eduskunta edellyttää, että valtioneuvosto antaa asiasta uuden selonteon, jossa otetaan huomioon vastalauseen perusteluissa esiin tuodut seikat.

Helsingissä 23.4.2026

Alviina Alametsä vihr